Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 282 | Łódź, Poniedziałek 5 grudnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ו' כסלו תרצ"ג | № 282

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ווידער אומרוהיג אין טשענסטאכאוו

בעת א דעמאנסטראציע פערוואונדעט עטליכע יודען. — פאליציי האט ארעסטירט 9 שלעגער

טשענסטאכאוו, 4 (טעל.)

היינט איז אין טשענסטאכאוו פארגעקומען א גאטעסדינסט פאר דער נשמה פון גראטקאווסקי'ן.

נאכדעם האט זיך פארמירט א דעמאנסטראציע פון עטליכע הונדערט מאן.

אויפ'ן פלאץ וואלנאשטשי און אויף דער אנגאגאס האט מען גענומען שלאגען יודען און אויסהאקען שויבען.

עס זענען פאראן עטליכע פערוואונדעטע יודען.

עס זענען ארעסטירט געווארען 9 קריסטען און דערונטער — דער רעדאקטאר פון „גאזעטא טשענסטאכאווסקא" רוטקאווסקי.

רעזאלוציע פון דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

די פערוואלטונג פון דער קהלה האט אויף דער היינטיגער זיצונג אנגענומען א רעזאלוציע געגען די עקסצעסען, און צו פאדערן פון דער רעגירונג, אז עס זאל צוריקגעשטעלט ווערען די רוה.

קלענערע געשלעגען אין די ווארשאווער גאסען

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

היינט זענען פארגעקומען קלענערע געשלעגען אין פערשידענע גאסען.

אויף נאוואליפיע איז א גרופע שיכורים — כוליגאנעס בעפאלען יודען; דאן זענען פון נאוואליפיער באזאר ארויס יודישע טרעגער-ארבייטער און גוט אנגעמקלט די כוליגאנעס.

18 פערזאן זענען פערוואונדעט און 6 זענען ארעסטירט.

די ערשטע 38, וואס האבען געמאכט דעם הערבסט...

ווארשא, 4 (טעל.)

מאנטאג שטעהען שוין פאר'ן טשענסטאכאווער געריכט 38 סטודענטען, וואס האבען זיך בעטייליגט אין די שבת'דיגע געשעהענישען.

אויסגעהאקט די שויבען אין דער „גאזעטא ווארשאווסקא"

ווארשא, 4 (טעל.)

היינט פארטאג האבען אומבעקאנטע פערזאנען אויסגעהאקט די שויבען אין דער רעדאקציע פון דער ענדעקישער "גאזעטא ווארשאווסקא" (אויף זגאדרא 8).

וועט די לינקע אפאזיציע פערלאזען דעם סיים?

ווארשא, 4 (טעלעפאניש).

דינסטאג קומט זיך צונויף דער סיים.

אין צוזאמענהאנג דערמיט שמועסט מען שטארק אין די פאליטישע קרייזען וועגען דעם, צי די לינקע אפאזיציע וועט פאקטיש פערלאזען דעם סיים, ווי ס'האט פאראויסגעזאגט אין זיין לעצטער רעדע וויטאס.

מארשאל פילסודסקי פאהרט קיין רוים

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאניש).

אין די פאליטישע קרייזען גיט מען איבער, אז גאר אינגיכען זאל דער מארשאל פילסודסקי פאהרען קיין רוים.

דארט זאל ער אויפגענומען ווערען דורך מוסאליני און אפשטאטען א וויזיט אין וואטיקאן.

עפענטליכע אויפפאדערונג

אזוי ווי הרב סעגאל, פאלודנ. 25 האט שוין 3 מאל געשיקט צו דעם ה' מארקאוויטש, עקספעדיטאר פון פלאץ וואלנאשטשי 3, אז ער זאל מקיים פסק זיין וועגען די באהן-נאכנאהמע אויף 271 זל., וואס ער האט אבגענומען אהן מיין וויסען און וויל מיר נישט צוריקגעבען. דעריבער פאדער איך איהם אויף צום לעצטען מאל, אז ער זאל מיר במשך פון 3 טעג דאס געלד צוריקגעבען. אין געגענפאל וועל איך געצווינגען זיין דעם ענין איבערצוגעבען דער פראקוראטור און וועל נישט פאר אנטווארטליך זיין פאר די וויטערדיגע פאלגען.

5071 מיט אכטונג קארזשעק.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אווענד.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.
4091

פאר געלד, ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעם
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
בילעצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערציגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
א' פראנט, II שטאק

Dr. med. J. SCHORR

פון IWONICZ
ספעציאליסט
פאר הארץ און סקלעראזא-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אין לאדז
גדאנסקא 11, טעל. 226-85
2899 נעמט אן טעגליך פון 4–6 נאכמיטאג.

שוין איז די באהנטסטע טעג

וועט יעדער איינציגער קאנען זעהען דעם נייעם ארץ ישראל'ריגען קלאנג-פילם רעדט, זינגט העברעאיש 100% א.ג.

„דאס נייע ארץ-ישראל"

? ? ?

5072

עפענטליכע אויפפאדערונג!

אין צוזאמענהאנג מיט'ן צונעהמען די אפרעכנונגס-ביכלעך פון די מאגאזין-שניידער-מייסטער דורך דער פירמע „קאנפעקפאל", פל. וואלנאשטשי 6, פאדערן מיר אויף די אויבענדערמאהנטע פירמע אין פערלויף פון 3 טעג אפצוגעבען די ביכלעך און די שניידער צו געבען ארבייט; אין געגענפאל וועלען מיר דעם ענין איבערגעבען דעם ארבייטס-אינספעקטאר.

די פערוואלטונג פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין, פילסודסקיעגא 12.

5073

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון דער ת"ת „עץ הדעת", קילינסקי 60 מאכט בעקאנט, אז די ת"ת געפינט זיך יעצט אויף פאלודניאווא 30 און מיר בעטען זעהר די מיטגלידער אויך די גאנצע בעפעלקערונג, אז זיי זאלען אונטערשטיצען. עס לערנען יתומים און ארימע קינדער, און אונזער איינקסענט ה' יעקב בענדער איז אין בעסטען ארדנונג. ער ארבייט שוין ביי אונז 5 יאהר און מיר בעטען איהם ווייטער צו געבען געלד אויף דער ת"ת „עץ הדעת". עס קענען בעשטעטיגען די פאלגענדע פערזאנען:

אדמו"ר שליט"א מקינסק, פאלודניאווא 30, החזן הרב סעגאל — ה' ליפשיץ, ר' מאטעל סרעבנא, ר' נחמן דוד באמס, ר' יהודה לייב וואלף, ה' פרעזעס חיים יצחק כודא, ר' שלמה מענדעל הערשליקאוויטש, ר' משה בארנשטיין, ר' שלמה טייט...

5075

געשלאסן דעם לעגיאניסטן־צוזאמענפאר

פאדערונג, אז אלע זאלן גלײכמעסיג בעשטײערט װערן

װ א ר ש א, 4 (טעלעפאניש).

הײנט האט זיך געענדיגט דער דעלעגאטן־צוזאמענפאהר פון די לעגיאניסטן.

עס האט געהאלטן א רעדע דער פּאלק. בעלינא־דראזשמאװסקי.

דערנאך איז פער־אקלאמאציע אויסגעװעהלט געװארן אלס פרעזעס דער פּאלק. סלאװעק, װעלכער האט געהאלטן א קורצע שלוס־רעדע.

אין די רעזאלוציעס װערט אויפגעפאדערט װײטער צו קעמפן אונטער דער פאהן פון מארשאל פּילסודסקי, און, אויב ס'װעט נויטיג זײן — אפילו מיט געװעהר, מיטצוארבײטען מיט „בעבע", און צו פאדערן פון דער רעגירונג אנצוװענדען א גלײכע מאס פאר די בירגער בנוגע צאל־שטײערן, אנװענדענדיג רעפרעסיעס געגען די בירגער, װאס בעהאלטן זײער פערמעגענס אין אויסלאנד.

נישט דורך דיקטאטור און טעראר

די רעדע פון פּאלק. סלאװעק אויפ'ן לעגיאניסטען־צוזאמענפאהר אין װארשא

אויפ'ן לעגיאניסטען־צוזאמענפאהר אין װארשא האט דער פרעזעס פּאלק. סלאװעק געהאלטן א רעדע, אין װעלכער ער האט, צ. א. געזאגט:

„פּוילען איז ענטשטאנען בײ בעדינגונגען, װען ס'האבן טריאומפירט דעמאקראטישע אידעען.

געװיסע דעמאקראטישע פּרינציפּען זענען געװארען די יסודות פאר'ן מלוכה־בוי. אײנער פון די דאזיגע פּרינציפּען איז דאס שטיצען זיך אויף דער אריטמעטיק, אויף דער צאהל שטימען, װעלכע דעצידירט װעגען דער ארדענונג, װאס דארף הערשען אין לאנד.

מיר, אפילו צוזאמען מיט פ. א. װ. שטעלען מיט זיך פאר אין דער געזעלשאפט א מינדערהײטס־צאהל, און דאס גאר קלײנע. װאס װען מיר זאלען זיך װעלען שטיצען אויף דער אריטמעטיק, װאלטען מיר נישט געהאט קײן רעכט צו רעגירען מיט'ן לאנד.

אויף װאס־זשע פאר אנ'אופן דארפען מיר זיך אײנארדנען, אז מיר זאלען די ראלע װאס מיר דארפען שפּילען קענען אדורכפיהרען.

אלס א מינדערהײט װאלטען מיר געקענט רעגירען דורך טעראר, שארפער און געװאלדיגער דיקטאטור, װאס דאס איז אײן סיסטעם, אויף װעלכען מיר גפהען נישט, װײל דאס ברענגט צו דער דערשלאגונג פון דער איניציאטיװ און דער װירטשאפט, פונ'ם װערטפולקײט, פון א געװיסער פרײד פון לעבען און פון דער פעהיגקײט צו ראנגלען זיך מיט'ן גורל.

דיקטאטור ברענגט דערצו, אז די געזעלשאפט װערט א מין געטריבענע סטאדע.

איך װינש זיך, אז איהר, קאלעגען זאלט עס פערשטעהן, אדורכצוטראכטען, און עס גוט אין זינען ארײנגעהמען.

אויב מיר װארפען אפּ דיקטאטור און טעראר אלס א פארם פון מלוכה־רעגירען, מוזען מיר דאך זוכען אנדערע מעטאדען.

דאס איז דאס אריבערגיסען אין די ברײטע מאסען, מח׳ץ אונז, די יעניגע טענדענצען און װערטער. װעלכע מיר פערמאגען און שעצען אין זיך מיר זענען א װירקענדער לאגער.

בליאַרלײ און א סך פערשידענע פערשװינדעלער װעלען זיך שטופען צו אונז, טאמער װעט זײ גערעטען אפּבראטען בײ אונז זײער לעבער, אבער — אזעלכע פערשװינדעלער בעדארף מען צו טרײבען פון זיך.

מיר רעפּרעזענטירען פעראנטװארטליכקײט אין כאראקטער. מיר מוזען קענען קעמפען און אויס־דויערן.

אמעריקאנער יודען אויף דער װאך פון די געשעהענישע אין פּוילען

געמײנזאמע בעראטונג פון יוד. ארגאניזאציעס אין ניו־יארק

נ י ו ־ י א ר ק, 4 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

דעם 1 דעצעמבער איז פארגעקומען א גע־מײנזאמע בעראטונג פון פארשטעהער פון יודיש־אמעריקאנישען קאמיטעט, יודיש־אמעריקאנער קאנ־גרעס און דער פעדעראציע פון די פּוילישע יודען אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין פּוילען, אויף װעלכער ס'זענען אנגעגעבען געװארען ערקלערונגען, אז די פּוילישע רעגירונג מאכט, װי ס'װײזט אויס, אלע בעמיהונגען אפּצו־שטעלען די אונרוהען. די רוה איז אבער נאך נישט צוריקגעשטעלט געװארען. ס'איז גלײכצײטיג ארויסגעזאגט געװארען די איבערצײגונג, אז די אונרוהען קענען בײ א שטארקער האנד אפּגע־שטעלט װערען.

ס'איז געשאפען געװארען א ספּעציעלער קאמיטעט פון די דערמאנטע ארגאניזאציעס, װאס װעט שטעהן אויף דער װאך און פערפאלגען די געשעהענישען אין פּוילען.

ערב דער דערעפנונג פון דעם דײטשען פארלאמענט

ב ע ר ל י ן, 4. (ספּ. טעל.)

די לויפענדע פּאליטישע װאך האט געשטײן אונטער'ן צײכען פון דער דערעפנונג פון רײכסטאג.

מאנטאג װעלען פארקומען די זיצונגען פון די פארלאמענטארישע פראקציעס.

די רעגירונג פון דעם גענ. שלײכער װאלט געװאלט דערפיהרען צו א הסכם פון די פארטײען אויף אפּצולײגען דעם רײכסטאג תיכף נאכ'ן װאהל פון פרעזידיום און דער פראגראם־ערקלערונג פון שלײ־כער'ן.

אין די פּאליטישע קרײזען האלט מען אז די רעגירונג װעט אנטרעטען אויף א װידערשטאנד מצד די נאציאנאל־סאציאליסטען.

הײנט קומט קײן בערלין היטלער, בכדי אנ־טײלצונעהמען אין דער ערשטער זיצונג פון דער נאציאנאל־סאציאליסטישער פראקציע.

„װעד הלאומי" איבערגענומען דעם שול־װעזען אין א"י

י ר ו ש ל י ם, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

ס'איז ענדגילטיג אונטערגעשריבען געװארען אג'אפּמאך, לויט װעלכען דאס העבראישע שול־װעזען װערט איבערגענומען פון װעד הלאומי, פאר װאס די „אגענץ" פערפליכטעט זיך צו צאהלען 40 טויזענט פונט יעהרליך.

פײערליכע ענטהילונג פון נאמבערגס דענקמאל

װ א ר ש א, 4. (טעלעפאניש).

הײנט, 1 בײטאג איז פארגעקומען די פײער־ליכע ענטהילונג פון דער נאמבערג־מצבה אויפ'ן גענשער בית־עולם.

עס זענען געקומען אנ'ערך טויזענטער מענשען. געהאלטן רעדעס האבען: סטופּניצקי, ד"ר גאטליב, ד"ר װײכערט און ש. מענדעלסאן.

די מעשים פון די ענדעקישע סטודענטען אין װארשא

דער פערלויף פון די געשעהענישען אין שבת'דיגען טאג

מען דארף פעסטשטעלען, אז א דאנק דער ע־נערגישער אקציע פון [illegible] מאכט װאס איז געפיהרט געװארען אונטער [illegible] פערזענליכער לײטונג פון װא[illegible] יארעשעװיטש מיט'ן [illegible] פון דער זיכער־הײטס־אפּטײלונג, ה' ליסאװסקי, זענען שבת אין װארשא אויסגעמיטען געװארען ערנסטע געשעהע־נישען, צו װעלכע עס האבען זיך גאנץ שטארק גע־גרײט די ענדעקעס בשותפות מיט... דער אונטער־װעלט.

שוין מיט אײניגע טעג צוריק, האט די מאכט דערהאלטען פערטרויליכע ידיעות אז די ענדעקעס מאכען הכנות צו ארגאניזירטע אנטי־יודישע עקס־צעסען און אומרוהען. די ענדעקעס האבען צו דעם צװעק געפיהרט א העצע־אגיטאציע צװישען דער יוגענד.

מען האט זיך אלץ אזוי געגרײט צום שבת'־דיגען טאג דערפאר, װאס עס איז בעשטימט געװא־רען די גאטעס־דינסט נאכ'ן לעמבערגער סטודענט גראטקאװסקי.

דערהאלטענדיג אלע ידיעות װעגען דער לאגע האט דער װאיעװאדע יאראשעװיטש אנגעװענדעט אלע מיטלען אז די פערברעכערישע אקציע פון די ענדעקעס זאל אין דער געהעריגער צײט פאראלי־זירט װערען.

שבת בעלד אינדערפריה זענען מאביליזירט געװארען אלע פּאליצײאישע קרעפטען. מען האט געהעריג ארומגעשטעלט אלע גאסען װאס פיהרען צום יודישען קװארטאל כדי די כוליגאנעס זאלען זיך נישט קענען ארײנברעכען.

בעלד אין דער פריה האבען זיך פאר'ן קאש־ציאלאנגעהויבען פערזאמלען די אטײלנעהמער אין דער גאטעסדינסט. צװישען די געזאמעלטע האט מען אבער געזעהן פיל טיפען װאס האבען נישט קײן שײכות צו דער אקאדעמישער יוגענד.

די אנפיהרער פון דער „בראטניא פּאמאץ" און פון די סטודענטישע קארפּאראציעס האבען געגעבען די רעקטאר'ן א צוזאג, אז נאך דער גאטעסדינסט װעט מען זיך רוהיג פונאנדערגעהן, דערװײל, אבער, װען די גאטעס־דינסט האט זיך געענדיגט, האבען די אקאדעמיקער געגרײט צו א צוג און האבען אנ־געהויבען מארשירען אויפ'ן װעג. האבען זײ אויסגע־האקט שויבען אין האטעל „בריסטאל" און אין „איל. קוריער צאדזיענני" אויף קראקאװער פאר־שטאט.

די פּאליצײ האט צוליב דעם געגומען פונאנ־דערטרײבען די דעמאנסטראנטען און פערהאלטען די שולדיגע.

מען האט פונאנדערגעטריבען אויף שװיענטא קזשיסקא, כמיעלנא, בראצקא, יעראזאלימער אלע־יען און מארשאלקאװסקא, װאו די כוליגאנעס האבען געהאקט שויבען אין יודישע קראמען, על פי טעות, האבען זײ אויך אויסגעהאקט די שויבען אין אײ־ניגע קריסטליכע געשעפטען...

ענדליך זענען די דעמאנסטראנטען געקומען צום פּאליטעכניקום און האבען דא געװאלט אפּהאל־טען א מיטינג. מען האט זײ אבער פונאנדערגעטריבען. מען האט זײ אבער פונאנדערגע־טריבען אװעק אויף גרזיבאװסקא [illegible] שער קאלאניע, װאו עס האט זיך אויך געגומען דע־מאנסטרירען די קאמוניסטען, אויפ'ן גאנצען [illegible] האט מען געטײלט אויפרופען צו באיקאטירען די יו־דישע קראמען.

די גאנצע צײט האט מיט דער זיכערהײטס־אקציע אין גאס פערזענליך אנגעפיהרט דער װאיע־װאדא מיט'ן זיכערהײטס־שעף ליסאװסקי, א דאנק װאס עס זענען באלד ארויסגעגעבען געװארען די נויטיגע פעראָרדנונגען צו [illegible] ריכטיגער צײט.

מען האט פערהאלטען בײם האנדלען שויבען 6 פערשוינען, װעלכע װעלען שוין הײנט געמשפט װערען אין סטאראסטװע פאר [illegible] די [illegible] רוה, אויסער דעם האט מען זײ איבערגעגעבען צום פּראקוראר פאר ארויסרופען אונרוהען, פאר װאס עס דראהט זײ א שטראף ביז פינף יאהר תפיסה.

אין אלגעמײן זענען [illegible] האלטען געװארען 34 פערזאן, דערין בעקאנטע ענדעקישע טוער, בראש מיט סטאנישקעװיטש, אלע זענען זײ אפּגעפיהרט געװארען אין ארעסט פון [illegible] פּאליטישער פּאליצײ.

אין אלגעמײן האט מען אויסגעהאקט שויבען אין 9 געשעפטען.

די מאכט האט פעסטגעשטעלט אז די ענדע־קישע סטודענטען [illegible] געשטאנען אין א פערשװערונג [illegible] פון דער אונטערװעלט.

— בײ [illegible] געשעהענישען אויף מארשאל קאװסקא גאס פערװאונדעט געװארען דער סטודענט קאמיעל גריל (טװארדא 16) און דער פּאליציאנט סטאניסלאװ גענדעק, װעלכע האבען זיך געװענדעט צו דער „גיכער הילף".

אין די אװענד־שעה'ן האבען די אקאדעמיקער פון סאנאטארישען לאגער, װאס געהערען צום יו־גענד־לעגיאן דעמאנסטרירט אויף די גאסען געגען די ענדעקעס.

* * *

אין באלעװקער און געגענט ראיאן זענען קײן שום גאסען־דעמאנסטראציעס נישט געװען, אויף די גאסען זענען געשטאנען געװיכטיגע פּאליצײ־פּאטרולען, דער קראשינסקיס גארטען איז געװען א גאנצען שבת'דיגען טאג געשלאסען. דער זאקסישער גארטען איז געװען געשלאסען ביז 1 א זײגער. שפּעטער האט מען געעפנט בלויז דעם אײנגאנג פון קראלעװסקא אויף ניעצאלא, דאגעגען דער אײנ־גאנג צום אײזערנעם טויער איז געװען געשלאסען.

ביז אין אװענד האבען זיך צו דער פאנאטאר װיע קײן שום פערזאמלונגען נישט געמאלדען.

שבת אװענד האבען [illegible] גרופּען פון סטודענטען געפרובט צו מאכען עקסצעסען אין דער שטאט. זײ האבען זיך אפילו אײנגעניסט אין קאפע „זשעמיאנסקא" די זיכערהײטס־מאכט האט א־בער תיכף רעאגירט און נישט דערלאזט צו קײן אנפאלען.

די פּאליצײ האט שבת תאין אװענד דורכגעפירט א רעװיזיע אין די ביוראס פון „אבוויעסאל" אויף לעשנאװסקא 15, אויף זלאטא 5 און אויף בײער־װעלט 11.

נעכטען איז פערמשפט געװארען אינ'ם סטא־ראסטװע־געריכט דער עלעקטרא־מאנטער ראמואלד גאבערישאק, פאר א'אנפאל פרײטאג אין אװענד אויף שמואל מילער צו צװײ חדשים תפיסה.

* * *

שבת אינדערפריה, װען די יודישע סטודענטען זענען געקומען צו די למודים אין װאװעלבערגס שולע, האבען זיך די ענדעקעס געװענדעט צו זײ טשע־פען, כדי אויסצומײדען [illegible] די יודישע סטודענטען ארײן אין לאקאל פון זײער [illegible] טיגער הילף".

װען די ענדעקעס האבען געװאלט ארויסמאר־שירען מיט א דעמאנסטראציע אין גאס, האט זײ געטראפען די טירען [illegible] מאכט. די ענדעקעס האבען אינװײניג אפּגעהאלטען א מיטינג און דאן געװאלט ברעכען די טירען, װעלכע האלצערנע טירען האבען זײ צובראכען, דאגעגען [illegible] פראנט־טיר האבען זײ זיך נישט געקענט קײן עצה געבען. זײ האבען דעריבער אויסגעהאקט עטליכע שויבען און דאן זיך געלאזט גײן צום לאקאל פון דער יודיש. „געזעלשאפט פון יודישע [illegible] קעגן געװאלט פער[illegible] דער „טעכנישער הילף". די יודען [illegible] װעק צום [illegible] טאר, װעלכער האט זײ ארויסגעלאזט דורך א הינ־טער־טיר. אויף דער גאס איז געשטאנען פּאליצײ װעלכע האט געענדיגט אין שוץ די יודישע סטו־דענטען און זײ צוגעפיהרט ביז פל. זבאװיטשע א. דא איז געשטאנען א מחנה פון צװײ הונדערט ענדע־קישע סטודענטען און בעפאלען די יודען. די פּאר־ליצײ האט פונאנדערגעטריבען די ענדעקעס און עט־ליכע זענען אפּגעפיהרט געװארען.

אלס פראטעסט פארװאס מען האט זײ נישט געלאזט געהן צו דער טרויער־תפילה באר. גראט־קאװסקין, האבען 200 ענדעקישע סטודענטען א גאנצע נאכט נישט פערלאזט די װאװעל[illegible] שולע און „פּארמהערציגע סטודענטינס האבען זײ פראפּעסטירענדע קאלע זיי געהאלטען אין פּרעס־גען „װאלובקעס" מיט זיסיגקײטען זײ זאלען זיך דערכאפּען דאס פערחלשטע הארץ...

* * *

א מאדנע אײנדרוק האט געמאכט די צװײ יו־דישע היטעלעך, װאס [illegible] געװען אויפגעזאגען אויף די סלופּעס פון מוזעאום. דאס האט אפּנים געװאלט דינען פאר א סימבאל פון זײ־ערע פערבאר[illegible] פערלאנגען לגבי דער יודישער בעפעלקערונג, [illegible] אידעלער רמז און מײן דער־פון איז געװען, אז יודען דארף מען אויפהענגען.

אין דער לופט [illegible] אלע מאל געפלויגען גאנצע הויפענס פון פלוג־בלעטער [illegible] אנטי־יו־דישע לאזונגען און פול געמאכט [illegible] פּיכטער טראטואר און די גאסען.

* * *

די עקזעקוטיװע פון [illegible] צענטראלע פון די יודישע אקאדעמישע ארגאניזאציעס אין פּוילען האט זיך געװענדעט צו די לײטונג פון די יודישע אקאדעמיקער אין לעמבערג און װילנע װעלכע שיקען דעלעגאטן צו דער זיצונג פון דער צענטראלע. די דאזיגע דעלעגאטן דארפען פארשטעלען די לאגע פון די לעצטע געשעהענישען פאר'ן בילדונגס און אינערן־מיניסטער.

עס זענען [illegible] פערעניסטרירט געװארען אין װארשא צװאנציג יודישע סטודענטען, װאס האבען געליטען פון די געשעהענישען.

לאָדז. 5 דעצעמבער 1932

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 5 דעצעמבער 1932

שבת אוז די גרויע וואָך

פּראָפ. וויצמאַן איז פאַר צוויי יאָהרען גע-פאַלען, אין מאָמענט, ווען ער האָט געמאָלדען, אַז ער גלויבט נישט אין אַ יודישער מלוכה אין ארץ־ישראל. די מעהרהייט פון קאָנגרעס האָט דע-מאָלט בעוויזען, אַז זי גלויבט יאָ אין אַ מלוכה און וויל צופּאַסען איהרע מעשים און שטרעבונ-גען צום דאָזיגען גלויבען.

היינט איז וויצמאַן געקומען מיט אַ בשורה, אַז א"י איז טאַקע נישט קיין יודישע מלוכה, זי איז אָבער עפּעס מעהר ווי דאָס: דער איינציגער מקום מקלט פאַר די רואינירטע יודען פון אַלע לענדער אין דער גאַנצער וועלט.

אַז אַזאַ מין מקום מקלט איז, אין דער פּראַק-טיק, וויכטיגער פון אַ מלוכה, קען מען דאָך בע-ווייזען פונ'ם פאַקט, וואָס צעהנדליגער טויזענדער בירגער'ס אַנטלויפען פון זייער מלוכה־היים אין לענדער, וואו זיי קענען האָבען פּרנסה, היינט, זאָגט פּראָפ. וויצמאַן, איז ארץ־ישראל דער בית-קיבוץ פאַר יודען פון פּוילען און אַנדערע לענ-דער, אַפילו פון אַמעריקע, וואָס דאַרף מען נאָך מעהר?

דאָס פּראָבלעם פון ארץ־ישראל שטעלט וויצ-מאַן האַרט אַזוי־אַרום:

די גוטע קאָניונקטור אין דעם לאַנד ציהט צו צו א"י יודישע אייגוואַנדערער און יודישע קאַ-פּיטאַלען; איינגיכען, אין דריי־פיר יאָהר אַרום, וועלען מיר, יודען, דאָרטען ווערען זעלבסטשטענדיג, אונאָפּהענגיג פון זייטיגע פאַקטאָרען. מיר וועלען אַפילו קענען זאָגען דעם ענגלישען סאָלדאַט, אַז ער מעג זיך שוין אָפּטראָגען פון לאַנד, ער האָט שוין דאָס זייניגע אָפּגעטאָן. און דעמאָלט וועלען די אַראַבער זיך זעצען מיט אונז צום טיש און מ'וועט קענען אויסאַרבייטען די געהעריגע בעדינ-גונגען פאַר'ן יודישען ישוב אין דער נאַציאָנאַלער היים.

פּראָפ. וויצמאַן איז, נישט געקוקט אויף זיין פּריוואַטער פּאָזיציע, דער מאַן נישט בלויז פון מאָרגען, נאָר אויך פון היינט, און זיין דעקלאַראַציע קען אָנגענומען ווערען, ווי די אָפיציעלע בשורה פונ'ם ציוניזם פאַר'ן יודישען פאָלק.

ווילען מיר קאָנסטאַטירען, און מיט בעפרידי-גונג, אַז די פראַגע פון א"י קען געלעזט ווערען, אויף אַ גאַנץ פּראַקטישען אופן, נאָך אין אונזערע טעג, אָהן דער פאַנטאַזיע פון אַ יודישער מלוכה.

דער פאַקט, וואָס קען דורך קיינעם נישט אָפּ-געלייקנט ווערען, אַז א"י איז ביים היינטיגען טאָג דאָס איינציגע אימיגראַציע־לאַנד פאַר יודען, פער-שטאַרקט אַוודאי די פּאָזיציע פון דעם לאַנד, דעם אינטערעס אין אַליין אויפבוי, דעם צוטרוי און דורכדעם גופא, דאַרף מען גלויבען, וועלען מעג-ליכקייטען נאָך פערגרעסערט ווערען.

ס'קען אין פלוג אויסזעהען, ווי אַן אַבסורד, וואָס דאָס איינציגע גליקליכע לאַנד, וואו ס'איז נישטאָ קיין קריזיס, וואָס גיט מעגליכקייטען פאַר אַ נייער מאַסען־אימיגראַציע, בּוּיטיגט זיך אין בסדר'דיגע אונטערשטיצונגען דווקא מצד די יו-דען פון די צוקריזיסטע און רואינירטע לענדער, מצד די'זעלביגע יודען, וואָס מוזען לויפען אַהינצו זוכען שוץ און ברויט. אָבער אין תוך איז עס קיין קשיא נישט. פּונקט ווי אַ יחיד קען אַנטלויפען פון אַ קאַטאַסטראָפע און אויפבויען זיך אַ שטי-בעלע ערגעץ אין אַ ליידיגען נישט־פערבויטע פּלאַץ, אַזוי קען עס אויך טון אַ רבים, אַ פאָלק, און דאָס טוט מען טאַקע אין ארץ־ישראל, וועלכע פערמאָגט דאָך נישט קיין פערטיגע רייכטימער, נאָר בלויז די מעגליכקייטען צו שאַפען זיי, און אַרום אָט די מעגליכקייטען קענען טאַקע יודען געפינען ברויט און גייסטיגער מנוחה.

איז עס טאַקע אַ פרייד און אַ טרייסט פאַר יודען, אַז אין דער איצטיגער שרעקליכער היס-טאָרישער רגע, ווען אומעטום קייקלען זיך בערג מיט אומגליקען אויף זייערע קעפּ, איז פאַראַן איין ווינקעלע וואוהין מ'קען אַנטלויפען און גע-פינען רוה.

אָבער דאָס איז אַלץ שייך צו דער לעזונג פון א"י־פּראָבלעם; דאָס יודישע פּראָבלעם בכלל ווערט דורכדעם נישט געלעזט.

ווען מאַקס נאָרדוי האָט מיט 30 יאָהר צוריק אָנגעוויזען אויף דער שרעקליכער אויסגאַנגסלאָ-זער לאַגע פון יודען אין דער דיאַספּאָרע און האָט באַלד דערנאָך ענטקעגענגעשטעלט די נויטיגקייט פון אַ לאַנד, וואו די פערייאָגטע און פערפאָלגטע יודען זאָלען קענען אַנטלויפען — האָט עס געקלינגען נביאישע־שיין.

אָבער ווען פּראָפ. וויצמאַן טוט אַציינד דאָס זעלביגע, ווען ער מאָהלט אַ שוידערליכע בילד פון דער יודישער ירידה אין אַלע לענדער און פּרובט ענטקעגענשטעלען די גליקען פון ארץ־ישראל, וועלכע עקזיסטירען שוין איצט און קענען נאָך פערגרעסערט ווערען אין דריי־פיר יאָהר אַרום, קלינגט עס פאַר די מיליאָנען דעקלאַסירטע און רואינירטע יודען ווי אַ מין „לעג־לרש", ווייל ארץ־ישראל וועט דאָך די מיליאָנען נישט העלפען, קען דאָך זיי נישט העלפען — בלויז הונדערטער, אין גרעסטען פאַל טויזענדער, קענען זיך דאָרט ראַטעווען; די מאַסען אָבער וועלען דאָך מוזען בלייבען דינקען אין עלענד און נויט.

דעמאָלט מוזען מיר זיך איינחזר'ן דווקא אין די מאָמענטען, ווען מיר פרייען זיך מיטן אויפבוי פון א"י, ווען מיר זעהען גרייט אַליין צוצולייגען אַ האַנד צום דאָזיגען אויפבוי. דווקא דעמאָלט מוזען מיר אויך געדענקען, אַז אויב דורך אונזער גלויבען און אַרבייט וועט א"י פער-וואַנדעלט אין אַ גן־עדן; וועלען אָבער בלויז קליי-נע ברעקלעך פון אונזער מיליאָנען פאָלק זוכה זיין איבערצוטרעטען די טויערען פונ'ם דאָזיגען גן־עדן; די איבעריגע וועלען מוזען זיך ווייטער פּרעגלען אינ'ם גיהנום, וואָס מ'רופט גלות.

און דעריבער מוז אָרגאַניזירט ווערען די יו-דישע פּאָליטיק אין דער דיאַספּאָרע מיט'ן גרעסטען ערנסט און מיט דער גאַנצער ענערגיע, וואָס אונ-זער פאָלק פערמאָגט.

א"י וועט, אין בעסטען פאַל, זיין פאַר אונז דער ליכטיגער שבת, דער גלות בלייבט די גרויע וואָך — מוזען מיר זאָרגען פאַר דער וואָך נישט בלויז, ווי דער אַלטער שמאי, אין זכות פונ'ם שבת, טאַקע צוליב איהר אייגענעם זכות, צוליב די ברייט־געגנדיגסטע בוימען פונ'ם טאָג־טעגליכען לעבען.

פּ. ס.

גען. שלייכער דייטשער קאַנצלער

קיין ענדערונג אין דער פּאָליטיק איז נישט צו ערוואַרטען

דער רעגירונגס-קריזיס אין דייטשלאַנד, וועלכער האָט אויסגעדאַכט זיך צו פערציהען אין דער אונענדליכקייט, איז געלעזט געוואָרען אויף דעם אופן, וואָס בראש פון דער רעגירונג איז גע-שטעלט געוואָרען דער רייכסווער-מיניסטער פון פריהערדיגען קאַבינעט גענעראַל פאָן שלייכער. דאָס הייסט, עס איז פאָרמעל געשטעלט געוואָרען אין שפּיץ פון דער רעגירונג די פּערזאָן, וועלכע פיהרט סיי ווי אָן זייט אַ לאַנגער צייט מיט דער פּאָליטיק פון דייטשלאַנד. שלייכער האָט אויך אין דעם קאַבינעט פון פּאַפּענען געהאַט דעם גרעס-טען איינפלוס. אייגענטליך איז די גאַנצע דימי-סיע פון ברינינגען און די איינשטעלונג פון דער רעגירונג פון די באַראָנען מיט פּאַפּענען בראש געווען אַ שטיק אַרבייט פון דעם גענעראַל שליי-כער, אַזוי אַז דאָס רופען שלייכערן צו דער מאַכט בעדייט גאָרנישט ענדערן אין דער ביז-איצטיגער פּאָליטיק, פערקצהרט, די קאָנטורען פון דער פּאַ-פּען-פּאָליטיק וועלען איצט אַרויס נאָך מעהר בולט. דערביי איז נאָך געבליבען אין קאַבינעט דער ביז-איצטיגער אויסערן-מיניסטער פאָן נויראַט, און אַלס מיניסטער פון אינערן איז בעשטימט געוואָ-רען דער קאָמיסאַרישער מיניסטער פאַר פּרייסען בראַכט, אַלץ כדי אונטערצושטרייכען, אַז אין דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג וועלען קיין בעזונ-דערע ענדערונגען נישט פאָרקומען.

וועגען שלייכערן געהען אַרום פערשידענע קלאַנגען. מען שמועסט, אַז ער זאָל ענדערן די פּאָליטיק פון זיין פאָרגענגער, אָבער ווי אַזוי וועט דאָס טון דער מענש, וועלכער האָט פריהער בע-גייסטערט די רעגירונג פון פּאַפּענען און מיט די זעלבע פיהרענדע מיניסטאָרען, וואָס ביז איצט, דאָס איז אַ פראַגע, וואָס לאָזט זיך לייכט נישט פערענטפערן. ווייל די נייע רעגירונג שטיצט זיך אויף דיזעלבע שיכטען, גראָד די אַלטע, דאָס הייסט מייסטענס אויף די רייכע פּריצים און אויף די גרויס-אינדוסטריעלער.

שלייכערן ווערען צוגעשריבען געוויסע סימפּאַטיעס צו דער פּראָפעסיאָנעלער אַרבייטער-בעוועגונג, עס הייסט, אַז ער וואָלט געוואָלט הערשען לויט אַ פערשטענדיגונג מיט די פּראָפע-סיאָנעלע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס און אין געווי-סע הינזיכטען ערפילען זייערע פּאָסטולאַטען. עס איז ווירקליך אַ פאַקט, אַז שלייכער האָט געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט די אַרבייטער-פעראיינען און ער האָט פון זיי בעקומען שריפטליך צוגע-שיקט זייערע פאָדערונגען פאַר'ן לויפענדען מאָ-מענט. אָבער פון דאַנען ביז צו א צוזאַמענאַרבייט מיט די פעראיינען איז נאָך אַ ווייטער מהלך. עס ווייזט אויס, אַז שלייכער וויל גלאַט נאָכמאַכען די מעטאָדען פון די פאַשיסטען, וואָס בעשטעהען אין צויינפיהרען אַ שפּאַלטונג צווישען די אַרבייטער-פּאַרטייען און זייערע פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזא-ציעס, אויסשפּילען די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען געגען די פּאַרטייען. אָבער עס איז אַ גרויסער צווייפעל, צי דער דאָזיגער מאַנעוור וועט זיך איינגעבען, ווייל אין דייטשלאַנד זענען די פּראָ-פעסיאָנעלע פעראיינען ענג פערבונדען מיט דער פּאַרטיי און עס איז נישט אַזוי לייכט זיי אָפּצו-טיילען און אַריינצופיהרען אין זיי אַ מחלוקה.

אויף וויפיל עס האַנדעלט זיך וועגען דער אויסלענדישער פּאָליטיק וועט זי וואַהרשיינליך געפיהרט ווערען נאָך אין מעהר שאַרפערע ליניעס ווי דורך דער פריהערדיגער רעגירונג, ווייל שלייכער איז דאָך געווען דער אויטאָר פון די וויכטיגסטע דייטשע שריט אויף דער אינטערנאַ-ציאָנאַלע אַרענע, ספּעציעל איז ער אַ ריקזיכטס-לאָזער אָנהענגער פון דייטשלאַנדס גלייכבערעכטי-גונג אויפ'ן געביט פון די בעוואָפענונגען. דאָס האָט ער דאָך געגעבען צו וויסען דער וועלט, אַז ווי עס זאָל נישט זיין די שטעלונג פון די מלוכות אין דער בעוואָפנונגס-פראַגע וועט דייטשלאַנד פאָרטזעצען איהרע בעוואָפענונגען. אויף דעם גע-ביט קאָן מען אַלזאָ קיין נייעס נישט ערוואַרטען.

קאַנדידאַט אויף קאַנצלער איז ביז דעם לעצטען מאָמענט געווען פּאַפּען. אילא פאַרוואָס האָט מען זיך דאָך אין דייטשלאַנד דעצידירט צו נאָמינירען שלייכערן? ווייזט אויס דערפאַר, ווייל ער איז ביז איצט געשטאַנען אין בעהעלטעניש און האָט נישט בעוויזען זיך צו קאָמפּראָמיטירען אַזוי ווי דאָס איז דער פאַל מיט פּאַפּענען.

דער אָפּמאַך צווישען פראַנקרייך און די סאָוויעטען

שטימען פון דער פראַנצויזישער און סאָוויעטישער פּרעסע

די פראַנצויזישע פּרעסע בעמיהט זיך אין אַל-געמיין נישט גינסטיג צום פראַנצויזיש—סאָוויעטי-שען נישט־אַנגריפס־אָפּמאַך, וואָס איז די טעג גע-שלאָסען געוואָרען.

פּערטינאַקס אין „עקאָ דע פּאַרי" שרייבט:

ווען עס האָבען זיך מיט צוויי יאָהר צוריק אָנגעהויבען די אונטערהאַנדלונגען מיט די סאָ-וויעטען האָט די פראַנצויזישע רעגירונג פערפאָלגט צוויי צילען. ערשטענס, פערבעסערן דעם האַנדעלס בילאַנס פון פראַנקרייך, צווייטענס, שטערען, אַז עס זאָל קומען צו אַ בונד צווישען דער רויטער אַרמיי און דער רייכסווער. קיינער פון די דאָזיגע צילען ווערט דורכ'ן געשלאָסענעם אָפּמאַך נישט דער-גרייכט. די באָלשעוויקעס וועלען פערגרעסערן זיי-ערע איינקויפען אין פראַנקרייך בלויז אונטער'ן בעדינג, אַז זיי וועלען קריגען קרעדיטען, אָבער קרעדיטירען מאָסקווע וויל קיינער נישט. אין זין פון פערקלענערן די געפאַהר פון מלחמה האָט דער פאַקט אויך נישט קיין פּראַקטישע בעדייטונג אויף וויפיל אין אָפּמאַך איז נישט פעסטגעשטעלט דער בעגריף פון אַנפאַלענדען צד. דאַגעגען האָט די סאָוויעט־רעגירונג דערגרייכט דאָס איהריגע.

דער פירטער אַרטיקעל פון אָפּמאַך ענטוואָפענט פראַנקרייך אין קאַמף געגען דעם סאָוויעטישען דעמפּינג; דער פינפטער אַרטיקעל צווינגט אַרויס-צושיקען פון פראַנקרייך די גרוזינישע דעלעגאַציע.

„זשורנאַל דע דעבאַ" פּראָטעסטירט שאַרף קע-גען אָפּמאַך מיט מאָסקווע. די צייטונג ווייזט אָן, אַז גראַד ווען דער אָפּמאַך איז אונטערגעשריבען געוואָרען איז אָנגעקומען אַ ידיעה וועגען דער פער-שטאַרקונג פון דער קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע אין דער פראַנצויזישער אינדאָ־כינע.

זעהר סקעפּטיש שרייבט וועגען פּאַקט דער פּאָליטישער רעדאַקטאָר פון „זשורנאַל" סען בריס, כדי דער אָפּמאַך זאָל ערפילען די האָפנונגען, וואָס ווערען אויף איהם געלעגט, מוזען ראַדיקאַל גע-ענדערט ווערען נישט בלויז די מעטאָדען, נאָר אויך די פּרינציפּען פון דער סאָוויעטישער פּאָליטיק.

צופרידען פון דעם פּאַקט איז דער ראַדיקאַלער „ער נואָוועל", די צייטונג זעהט אין דעם פּאַקט מיט מאָסקווע אַ נייעם און וויכטיגען שריט אויפ'ן וועג צו פערפעסטיגען דעם שלום און צו ענטוויק-לען די אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען אויפ'ן באָ-דען פון געגענזייטיגען צוטרוי.

דער אָרגאַן פון דער סאָוויעטען־רעגירונג די „איזוועסטיא" שרייבט וועגען דעם אָפּמאַך:

עס זענען נויטיג געווען 10 יאָהר פון ענט-וויקלונג און פערפעסטיגונג פון סאָוויעטען פער-באַנד, אַז כאָטש אַ טייל פון דער פראַנצויזישער בורזשואַזיע זאָל פערשטעהען די נויטווענדיגקייט זיך צו רעכענען מיט דער פּראָלעטאַרישער מלוכה, ווי מיט אַ וויכטיגען פאַקטאָר פון דער נאָך־קריגס־געשיכטע.... די עפענטליכע מיינונג פון סאָוויעטען־פערבאַנד האָט מיט אַ בעזונדערער צופרידענהייט אויפגענומען דעם פירטען אַרטיקעל פון פּאַקט, וואָס פערוועהרט צו קעמפען געגען סאָוויעטישען עקס-פּאָרט און דעם פינפטען, וועגען נישט־אַריינמישען זיך אין די אינערליכע ענינים. אָט דער לעצטער אַרטיקעל האָט אַ בעזונדער'ע בע-דייטונג, ווייל איניגע עמיגראַנטישע גרופּען נוצען אויס פראַנקרייך אַלס באַזע פאַר די פיינדליכע אַנגריפען געגען דעם סאָוויעטישען פערבאַנד.

די צייטונג קאָנסטאַטירט מיט צופרידענהייט, אַז דער גרעסטער טייל פון דער דייטשער פּרעסע זעהט נישט אין דעם פּאַקט קיין דראָהונג פאַר די סאָוויעטיש־דייטשע בעציהונגען.

מאַרסעל פּרוסט; (צום צעהנטען יאָהרצייט פון געניאַלען שריפטשטעלער)

פון מ. האַלצבלאַט

(סוף).

עס איז שווער אין די ראַהמען פון אַן אַר-טיקעל איבערצוגעבען כאָטש אַ קורצען אינהאַלט דער סיפור-המעשה פון פּרוסטס לעבענס-ווערק. ווייל ס'איז אונמעגליך אַפילו אין אַלגעמיינע שטריכען איבערצוגעבען די געוואַלטיגע עשירות פון געדאַנקען, בעאָבאַכטונגען און שילדערונגען, וועלכע ער פערשפּרייט און צוואַרפט אויף אַ פּאָר טויזענט זייטען. דאָס איז נישט קיין געשיכטע, וואָס לאָזט זיך איבערגעבען אין איניגע ווערטער. פּרוסטען מוז מען לייענען און נאָכאַמאָל לייענען, כדי איהם איבערצולעבען און תופס זיין זיינע גע-דאַנקען. זיין ווערק פערמאָגט בכלל נישט די באַ-נאַלע אַקציע פון אַ פּשוטען ראָמאַן. מען קאָן אויפ-מישען איינעם פון די פילע בענדער פון זיין ווערק, וואו מען וויל נאָר, און מ'וועט שטענדיג אַנטרעפען אויף אַן אויסערגעוועהנליכען שפע פון לעבען און אַקציע.

די האַנדלענדיגע פּערזאָנען ביי איהם זענען נישט קיין מאַריאָנעטקעס אָדער פּאַיאַצען, וועלכע דער מחבר ציהט מיט אַ שטריקעל, ווי איהם גע-פעלט. ניין. ער ענטפּלעקט פאַר אונז די אינער-ליכע און פערבאָרגענע טרייב-קראַפט פון זייערע האַנדלונגען, ער ברענגט זיי אַרויס אויף דער אויבערפלעכליכער שיין אין זייער גאַנצער גרויסקייט, און גלייכצייטיג אין זייער טאָג-טעגליכער קליינליכקייט.

אין זיינע ווערק איז אָבער פאַראַן נאָך עפּעס, וואָס לאָזט זיך בשום אופן נישט איבערגע-בען. דאָס איז זיין סטיל. וואָס דערמאָנט אין זיינע בעזונדערע ניואַנסען און אין דער ריין עפּישער פאָרם, טיילמאָל דעם מייסטער פון דער פראַנצויזי-שער פּראָזע אין נייַנצענטען יאָהרהונדערט, דעם הערצאָג סען-סימאָן. צוויי שרייבען, אַזוי שילדערן און בעשרייבען, האָט נאָר געקאָנט מאַרסעל פּרוסט. און דעריבער אויב מען וויל איהם פערשטעהן, מוז מען קורם כל זיך פערטיפען אין זיין סטיל, מען מוז איניגע מאָל איינחזרן אין זיך די לאַנגע, אומגלויבליך לאַנגע זאַצען, וואָס ציהען זיך אָפּט-מאָל אויף גאַנצע זייטען, — אַ זאַך, וואָס איז פּשוט אומפערשטענדליך און לגמרי נישט בנמצא אין דער פראַנצויזישער פּראָזע, וועלכע צייכענט זיך בידוע אויס מיט א דורכזיכטיגער קלאָרקייט.

דערפון נעמט זיך אויך אין אַ גרויסער מאָס, וואָס אַפילו ביים היינטיגען טאָג, זענען די פראַנ-צויזען נישט אימשטאַנד זיך צוגעוואוינען צו זיין עטוואָס פרעמדאַרטיגער שפּראַך. און מען מוז טאַקע מודה זיין, אַז אויף זיין סטיל, אויף יענער אַזוי פאַר איהם ספּעציפישער גריבלערישקייט, האָט אין אַ בעוואוסטער, הגם אין אַן אומדירעקטער, מאָס גע-ווירקט זיין יודישע אָפּשטאַמונג. זי האָט אויך אין געוויסע הינזיכטען צוגעגעבען זיין ווערק יענע ספּעציפישע אָפּגעזונדערטקייט און וועלט-בענעמונג, וואָס מיט איהר צייכענט זיך אַזוי בעזונדערס אויס דער יודישער גייסט. טיילמאָל דערגרייכט צו אונז פון זיינע ווערק אַ ווייטער אָפּקלאַנג פון דער ביבעל, וואָס געפינט קודם כל זיין אויסדרוק אין דעם דערהויבענעם פּאַטאָס פון זיין שפּראַך און סטיל. אָפּטמאָל האָט מען דעם איינדרוק, אַז מען לייענט גאַנצע שטעלען פון חומש, וואָס ווירקען אויף אונז מיט זייער געוואַלטיגער אוממיטעלבאַר-קייט אין פּלאַסטישער פאָרם.

פּרוסטס יודיש בלוט האָט לײַדער נאָר גע-פונען זיין תיקון אין זיין שפּראַך, ווייל אויסער דעם האָט ער נישט געהאַט די מינדעסטע שייכות מיט יודען און יודענטום. אַלענפאַלס איז פּרוסטס פערזענליכקייט נישט נאָר אַן אינטערעסאַנטע טעמע פאַר'ן פראַנצויזישען ליטעראַטור-היסטאָריקער, זי וואָלט אפשר אויך געקאָנט געבען אַ סך שטאָף דעם צוקונפטיגען יודישען קולטור-היסטאָריקער פון די פראַנצויזישע יודען.

פּרוסט קומט פאַר פרעמד נישט נאָר דעם מאָדערנעם פראַנצויז, ער איז בכלל פרעמד דעם מאָדערנעם מענשען, וועלכער איז פּשוט נישט צו-געגרייט און מסוגל צו אַזאַ אָנגעשטרענגטער אַר-בייט, ווי לייענען זיינע ווערק. ווייל דורכלייענען זיין ווערק פאָדערט זייער פיל מיה און צייט. דע-ריבער איז פּרוסט ביז'ן היינטיגען טאָג נישט צו-טריטליך פאַר'ן דורכשניטליכען לעזער-יחיד, וואָס זוכט קודם-כל אין בוך אַן אינטערעסאַנטע פאַבולע

(ווייטער זעה 9-טע זייט)

די ספארט-בעוועגונג

לאמיר זיך אדורכשמועסן...

וועגען דער לאגע פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג

אין די לעצטע נומערן פון אונזער ציימונג האבען מיר זיך אין א רייהע ארטיקלען ברייטער אפגעשטעלט אויף דעם איצטיגען צושטאנד פון די יודישע ספארט-פעראיינען. מיר האבען הגם אהן פרטים אנגעוויזען אויף זייער פאקטישער לאגע, אז ביי אלע לעצטע דערגרייכונגען אויפ'ן ספארט - געביט זענען די פעראיינען דאך ווייט אריבער די גרעניצען פון זייערע צילען, די יודישע ספארט-פעראיינען זענען ארופ פון די גרונד-ליניען, וועלכע עס זענען פאר איהר אנגע-צייכענט געווארען מיט העכער 20 יאהר צוריק דורך די פיאנערען פון יודישען ספארט ווערען. ווען נאך אזוי פיל דערגרייכונגען אויפ'ן געביט פון דער ארבייט פאר'ן פיזישען רענעסאנס פון יונגען דור, דורך דער לעהרע פון איהר לאנג-יעהריגער און ווי עס זאל נישט זיין פרוכטבארער ארבייט, האבען מיר שוין היינט גדארפט זיך בעוויזען מיט אומפערגלייכליכע דערפאבערונגען אויף דעם געביט, שטייען מיר איצט — לאמיר האבען דעם מוט אפען עס צו זאגען — פאר א פיל אנ'ערגערען צושטאנד, ווי ביים אנהויב פון דער ענטשטעהונג פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג. דעמאלס האבען מיר כאטש פערמאגט א שטארקען אידעאליזם און פעסטען גלויבען אין אונזערע כוחות פאר די אזוי נוצליכע אידעאלען פון פיזישער דערציהונג, מיר האבען געגלויבט, אז אונזער וועג איז א ריכטיגער און קיין שום שוועריגקייטען קאנען אונז נישט שטערען איהם צו פערווירקליכען.

ווי זעהען מיר היינט אויס?

אונזערע ספארט-פעראיינען זענען פערוואנדעלט געווארען אין ווארשטאטען פאר רעקארדען און דערמיט דינען זיי יחודי-סגולה. ווער עס הויבט מיט 5 צענטימעטער העכער די פיס איז געווארען דער פאן פון אונזערע קלובען. דעם אנזעהן פון א פעראיין ווערט נישט געמאסטען לויט איהר מאסען-פערנעהם. אנשטאט צו פרעגען וויפיל ספארטלער ווערען ביי איהר „דערצויגען" — וויפיל יוגנטלייט גייכען זיך אויס זייערע ביינער אין דעם צי אנדערען פעראיין, פרעגט מען, וויפיל גאלען ער האט געשאסען היי-יאהר און וויפיל מייסטער-טיטולען ער האט שוין ער-װארבען. אין אונזערע ספארט-קלובען ווערען היינט דערצויגען אנשטאט, געזונדע, בעוואוסט-זיניגע און קולטורעלע מענשען — פאראזיטען, וועלכע בלייבען שפעטער אויפ'ן לאסט פון דער געזעלשאפט.

אין געיעג נאך רעקארדען ווערען געהייליגט אלע מיטלען, מיט אונזערע פעראיינען פיהרען אן אין א גרויסער מאס-מענשען, וועלכע זענען נישט דערצו בערופען.

ווען מען זאל זאמלען און פערעפענטליכען אלע מעשי - תעתועים, וואס ווערען בעגאנגען דורך אונזערע „ספארט-טוערס", וואלט זיך בעקו-מען א גרויזאם בילד פון דעם צושטאנד פון אונ-זערע ספארט-קלובען און דאס ערגסטע דערביי איז, וואס דאס אלעס ווערט געטון מיט די ווער-טער אויף די ליפען „פאר'ן גוטס פון יודישען ספארט".

מיר ווילען בלויז אונטערשטרייכען, אז אונז איז בעקאנט א פאל, מיט וואס פארא מיטלען א לאדזער יודישער קלוב וויל פערשטארקען זיין פוטבאל-מאנשאפט מיט שפילער פון א ווארשאווער יודישען ספארט-פעראיין.

א פיהרער פון לאדזער ספארט-קלוב „לויפט" זייט א לאנגער צייט צום שפילער אין וואוינונג. פאר א גרעסערער געלד-סומע בעמיהט ער זיך צו בעקומען די הסכמה פון שפילערס פאטער צו שפילען אין דער לאדזער מאנשאפט, דעם פוטבא-ליסט פערזיכערט מען פון יעדען מעטש „ענטשע-דיגונג" און אויב זיין מוטער-קלוב, ווי ער איז דערצויגען געווארען וועט איהם נישט בעפרייען פאר דער לאדזער מאנשאפט — פערזיכערט מען זיך א „אינטערוועניץ" פון שטארקע יונגען פון דער אונטערוועלט... אויף דעם באדען זענען שוין געקומען צו סקאנדאלען · און עס איז אבער נאך נישט געענדיגט...

אזעלכע לייט פיהרען דאס אויס צמטע? פון דערציהער פון אונטערוואקסענדען דור, צי קאן מען זיי אנפערטרויען די ערציהונג פון אונזערע קינדער? אדער, אפשר זאלען מיר כאטש בלייבען גלייכגילטיג?

מיר ווילען זיך איצט בעמיהען צו זוכען א אויסגאנג פון אונזערע אויספיהרען.— אונזערע קלובען דארפען זיך אומקעהרען צו זייערע צילען. קודם-כל, דארפען בעזייטיגט ווערען אלע נישט געוואונשענע עלעמענטען פון דער אנפיהרונג, עס דארף אויסגעראט ווערען — די מייסטערשאפטס-מאניע ביי אונזערע ספארטלער.

אונזערע ספארט-פעראיינען מוזען גהען אויף די וועגען, וועלכע מען האט זיי אנגעצייכענט ביים בראשית פון זייער ענטשטעהונג — אויף דערציהונג פון אונזער יוגענד. צוליב דעם איז לויט אונזער מיינונג דא איין וועג — וואס מעהר זיך דערווייטערען פון מייסטערשאפטס-שפילען. סעקציעס דארפען עקזיסטירען אזעלכע, — וואס קאנען נאך פלעגען גרויסע מאסען פון ספארטלער.

אין ווילנע איז איצט ענטשטאנען א ספארט-קלוב (דערווייל דער ערשטער), וועלכער וועט פלעגען אלע ספארט-צווייגען און וועט אבער נישט אנטיילנעמען אין מייסטערשאפט-קאמפען. אהן שום ספק. וועלען אויך אנדערע שטעט נאכטון דעם ביישפיל.

מיר גיבען זיך אפ א דין וחשבון, אז אין אנהויב איז עס זעהר שווער. מיר לאזען עס פאר דער דיסקוסיע פון די יודישע ספארט-טוער דעם אופן פון סטרוקטור און ארבייט פון אזעלכע פער-איינען. מיר פערשטעהען, אז איבערגאל מוז זיין ריוואליזאציע, ווייל ווי עס איז ריוואליזאציע — דארט איז איניציאטיוו. מיר ווילען גערן געבען פלאץ פאר א דיסקוסיע פון די פיהרער פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג, זאלען זיי אפען פאר דער ברייטער עפענטליכקייט זיך פערטראכטען וועגען ווייטערען גורל פון דער יוגענד. זאלען זיי צוזאמען מיט אונז געפונען דעם ריכטיגען וועג פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג, אדער — בערעכטיגען דעם איצטיגען סיסטעם — מיר ווע-לען דערפון זיין זעהר צופרידען.

מיר ווייסען, אז די „ספארט-מאכער", ווע-לען הויבען מיט די פלייצעס און וועלען מיט א שמייכעל אויף די ליפען אויפנעמען אונזערע אויספיהרען. אבער מיך וועלען נישט אפשטעהען, ווייל — די אידעאלען פון פיזישער ערציהונג זע-נען אונז נאהענט און דער גורל פון אונטערוואק-סענדען דור — זעהר טייער.

ה. ב—ן

צוגעטשעפעט און האבען קיין שום אינטערעס נישט ארויסגערופען.

באקס-מעטש

ל.ק.ס. — בר-כוכבא 7:3

בר-כוכבא-באקסער איז א גוטער פארם

שבת איז אין זאל פון גייער פארגעקומען א באקס - מעטש צווישען ל.ק.ס. און דער יודישער „בר-כוכבא". דאס הייסט ס,האט געזאלט פארקומען אזא מעטש. ארויסגעקומען דערפון איז גאר עפעס אנדערש...

אין דער ערשטער פאר האבען געקעמפט ליבערמאן (בר-כוכבא) מיט דעם שווערערען אני-טשאק. דער קאמף האט זיך געענדיגט אונענטשידען.

צינטערעסאנטער איז געווען דער קאמף צווי-שען וואלפאוויטש (בר - כוכבא) און פיאסעשינסקי (ל. ק.ס.) וואלפאוויטש בעזיצט א זעהר שטארקען קלאס, אזוי אז דער געגנער איז עטליכע מאל גע-גאנגען אויף די ברעטער. וואלפאוויטש האט גע-זיגט אויף פונקטען.

א שעהנעם קאמף האבען געוויזען דאס פאר זימשעוויטש (בר-כוכבא) און קושיוואנסקי (ל.ק.ס.) געזיגט האט זיין פיל בעסערער שימשעוויטש.

אין פעדער-וואג האט ביאליסטאק (בר-כוכבא) האבענדיג א שטארקע איבערמאכט איבער זיין געג-נער שמיגעל, אנערקענט געווארען אלס זיגער.

דאס זענען געווען 4 קאמפען לויט פראג-גראם. די איבריגע קאמפען זענען געווען גלאט

פרויען-ספארט אין די יודישע ארבייטער-קלובען

אין די יודישע ארבייטער-קלובען איז ביז איצט שטארק פערנאכלעסיגט געווען די ספארט-ארבייט צווישען פרויען. לעצטענס איז אויף דעם געביט איינגעטרעטען א געוויסע ענדערונג. די צענטראלע פון די „שטערן"-קלובען אין פוילען האט איינגעשטעלט א ברייט-פערצווייגטע ארבייט אויף דעם געביט אין אלע איהרע אפטיילונגען. בקרוב וועלען פארקומען א גאנצע רייהע פרויען-קורסען אין פערשידענע שטעט פון לאנד. מיט דער דאזיגער ארבייט האט זיך שטארק פעראינטע-רעסירט די בעקאנטע יודישע ספארט-טוערין פרוי מירא יאקובאוויטש, וועלכע שטיצט מיט אינסטרוק-טארען די איניציאטיוו פון דער „שטערן"-צענטראלע.

אונגארישע באקסער אין פוילען

אין חודש יאנואר 1933 קומט קיין פוילען א שטארקע אונגארישע באקסער-מאנשאפט ב.ט.צ. זי וועט קעמפען אין 3 פוילישע שטעט: קאטאוויץ, לעמבערג און ווארשא.

סטודענטקעס — ספארטלערינס

ביים וואלד-לויף אין בערלין

מייסטערשאפט פון די ארבייטער פוסבאל-קלובען

דרום-פוילען — צפון-פוילען

(2:2) 3:5

פריינדשאפטס-מעטש

פאנאז — טשארני 0:4 (0:2)

פרעכטיגער זיג פון סקאדא איבער פ. ק. ס.

נעכטען איז אין ווארשא פארגעקומען אנ'-אינטערעסאנטער באקס-מעטש צווישען דער ווארשעווער „סקאדא" און דעם פאליצייאישען קלוב פון שלעזיען. אין דער אלגעמיינער פונקטאציע האט זיך דער מעטש פערענדיגט מיט א זיג פון „סקאדא" אין דער פערהעלטניש 6:10, דאס איז פאר דעם ווארשעווער יונגען קלוב א גרויסער ער-פאלג. די בעזונדערע קאמפען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

דער קאמף פלאק (סקאדא) — מאטשקא (פ.ק.ס.) אין דער פליגען-וואג האט זיך פערענדיגט אהן רעזולטאט.

אטהן-געוויכט: גאוואקאווסקי (פ.ק.ס.) האט געוואונען אויף פונקטען ביי מילער (סקאדא).

פעדער-געוויכט: מאשטשעווסקי (סקאדא)—מא-טושטשיק (פ.ק.ס.). דער קאמף האט זיך געענדיגט אונענטשידען.

לייכטע וואג: באנקאווסקי (סקאדא) — נעבעל (פ.ק.ס.) באנקאווסקי האט געזיגט דורך א טעכנישען ק. א.

האלב-מיטעלע וואג: סאווריניאק (סקאדא) זיגט אויף פונקטען איבער גרובסקי (פ.ק.ס. מיטעלע וואג: פיעראדסקי (סקאדא) זיגט הויך אויף פונקטען איבער וויטשארעק'ן.

האלב-שווערע וואג: אנטשאק (סקאדא) זיגט אויף פונקטען איבער ווראזשידלא (פ.ק.ס.)-אין דער שווערער וואג זיגט פולאסעק (פ.ק.ס.) פאפראצקי'ן (סקאדא). ריכטער אין רינג — ה' קופערשטיין.

פוסבאל-מעטשען אין שלעזישער ליגע

נאפשוד — סלאוואן 2:3

י. פ. ק. — שלאנזק 0:1

טשארני — אזשעל 1:2

דעם אויבען אין דער טאבעלע פערנעהמט איצט „נאפשוד".

ווערפיקאציע פון דער ליגע-טאבעלע

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער שפיל אין דיסציפלין-אפטיילונג פון דער ליגע ביים פ. ז. פ.נ. זענען ווערי פיצירט געווארען אלע היי-יעהריגע ליגע-מעטשען, דערביי איז אלס מייס-טער פון דער ליגע אנערקענט געווארען „קראקא-וויא" און ארויסגעפאלען פון דער ליגע איז די ווארשעווער „פאלאניא", אויף זעמענס ארט ס'-איז אריין אין דער ליגע די קראקאווער „פאדגורשע".

ערקלערונג פון „פאלאניא"

אין צוזאמענהאנג מיט דער ווערפיקאציע פון די ליגע-מעטשען, האט די פערוואלטונג פון דער ווארשאווער „פאלאניא" ערקלערט אפי-ציעל אז פאלאניא איז מסכים מיט דער ווערפי-קאציע, לויט וועלכער זי איז דעגראדירט געווארען אין דער „א"-קלאס, פאלאניא ערקלערט, אז זי וועט נישט אפגעבען קיין שום פראטעסט מכוח איהר מעטש מיט „ווימלא" און וועט זיך אפילו נישט בע-מיהען צו בלייבען אין דער ליגע, ווייל זי געהט ארויס פון שטאנדפונקט, אז אין אזעלכע פאלען

נארוועגישער אלימפיען-זיגער

ביגער איז געווארען א דייטשער אונטערטאן

דעצידירען די רעזולטאטען אויפ'ן שפיל - פלאץ, אויך „טשארני" האבען ערקלערט, אז איהר איז איצט נישט געלעגען דערויף צוריק צו בעקומען די פערלוירענע פונקטען. צוליב דעם איז די דאזיגע פראגע איגנאצען נישט געמאכט געווארען.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון שווים-פערבאנד

שבת איז אונטער'ן פארזיץ פון אינזש. דאמא-שעווסקי פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון שווים-קרייז-פערבאנד. ס'איז אויסגעוועהלט גע-ווארען פאלגענדע נייע פערוואלטונג: פיאנטקאווסקי — פרעזעס, און ווייטער פאר. וואסקאוויטש, אינזש. ראמאשעווסקי, בעקער, רודביצקי, ווייסקאפ, און קענדזשעשאווסקי, רעוויזיאנס-קאמיסיע: סקיביצ - קי, קראקע, און שטערן.

אויף דער פערזאמלונג זענען אנוועזענד געווע-זענע דעלעגאטען פון ל.ק.ס., ס.ק.ס. „מכבי" און „הכח".

3-יעהריגער יובילעי פון „שטערן"-ארקעסטער

שבת אין אווענד איז פארגעקומען אין שטאט-ראט-זאל דער 3-יעהריגער יובילעי פונם פאפולערען „שטערן"-ארקעסטער, וואס צייכענט זיך אויס אויף אלע פייערליכע ארבייטער ספארט-אימפרעזעס, וואס קומען פאר אין אונזער שטאט.

ה' י. ראזענשטיין עפענט די פייערונג מיט א לענגערער רעדע וועגען דער טעטיגקייט פונ'ם אר-קעסטער. ס'האבען אויך בעגריסט א רייהע פארשטע-הער פון פערשידענע ארבייטער-אינסטיטוציעס.

צום סוף האט דער ארקעסטער אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון ה' ראסטאווסקי א רייהע מוזיקאלישע קאמפאזיציעס וואס דער פערזאמעלטער עולם האט ווארים אויפגענומען.

פוילען רעמיזירט מיט שוועדען 8:8

אין אינטערנאציאנאלען באקס-קאמף אין פויזען

פויזען, 4. (טעלעפאניש).

פאר אן עולם פון העכער פינף טויזענד מענשען איז היינט דא פארגעקומען דער אינטערנאציא-נאלער באקס-מעטש צווישען פוילען און שוועדען. די געסט רעפרעזענטירען א ערשט-קלאסיגער אייראפעאישער קלאס און האבען איבערגעלאזט א גוטען איינדרוק.

פאר פוילען איז דער רעזולטאט א בכבוד'ע.

די בעזונדערע רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

אין דער פליגען-וואג שלאגט ליאנג (שוועדען) דעם פוילישען באקסער מישארני.

פאלוס (פוילען) שלאגט הויך אויף פונקטען אין דער האן-וואג אנדערסאן (שוועדען).

אין דער פעדער-וואג — פערשפילט נישט פערדינטער-הייט צירא (פוילען) ביי קארלסאן (שוועדען).

קלימטשאק (פוילען) שלאגט אין דער לייכ-טער וואג זיין געגנער לונגע (שוועדען) מיט א גאר הויכען רעזולטאט.

אונגעהאפט פערשפילט גארנצארעק (פוילען) זיין קאמף אין דער האלב-מיטעלער-וואג ביי פעט-לונד (שוועדען).

אין דער מיטעל-וואג געווינט נאך א זעהר שעהנעם קאמף כמיעלעווסקי ביי עסטקלינגען — (שוועדען).

די לייכטע צוויי קאמפען האבען זיך פערענ-דיגט פאר פוילען פאטאל, אזוי פערשפילט זשעליג-סקי (פוילען), אין דער האלב שווערער-וואג אין דער צווייטער רונדע דורך א טעכנישען נאקאוט צו זידערבערגען. און טאמאשעווסקי (פוילען) שווע-רע-וואג ווערט אין דער צווייטער רונדע אויסגע-צעהלט ביי עריקסאן (שוועדען).

ריכטער — ה' וואלטער פון דייטשלאנד.

די איצטיגע לאגע פון דער ארבייטער-פרוי אין דער גאנצער וועלט

מיט דריי יאָהר צוריק האָט דער נישט-לאַנג פערשטאָרבענער אַלבער־ט טאמאַ, אָרגאַניזירט א ספּעציעלע אָפּטיילונג, וואָס זאָל זיך אָפּגעבען מיט די פּראָבלעמען פון דער אַרבייטער פרוי, אָן דער שפּיץ פון אָט דער אָפּטיילונג האָט ער אויפגעשטעלט די מאַרגעריט טיבער, אַ פראַנצויזין, וועלכע האָט בעקומען איהר טיטול „דאָקטאָר פילאָזאָף" אויף דעם סמך פון אַ בראָשורע, וואָס זי האָט פערפאַסט וועלכע הייסט: „די פרוי אונטער דער סאָציאַליסטישער אָרדנונג אין פראַנקרייך". ד״ר טיבער האָט אין די דריי יאָהר שוין בעוויזען צו מאַכען א גרינטליכען שטודיום פון די אומשטענדען פון דער אַרבייטער פרוי אין דריי און דרייסיג לענדער און האָט שוין פאָרגעלייגט פאַר דעם פעלקער-בונד ריכטיגע בעריכטען און פאָרשלאָגען איבער דער פראגע פון דער אַרבייטער פרוי.

איך האָב פערבראַכט אַ גאַנצע שעה מיט מאַדאַם טיבער.

מיר האָבען צווערשט גערעדט וועגען דעם וויכטיגסטען: — ווי אַזוי ווירקט דער וועלט-קריזיס אויף דער אַרבייטער פרוי?

„דאָס וועט קלינגען אַביסעל פּאַראַדאָקסיש", האָט מאַדאַם טיבער געענטפערט, „אָבער מען קען זאָגען, אַז דער קריזיס איז גוט פאַר דער אַרבייטער פרוי. פאַרוואָס? ווייל איהר פריינען. די זאַך איז אַזוי: אין גוטע צייטען, ווערט די צאָהל פון פרויען-אַרבייטער פיל קלענער. די מענער פערדינען גוט און מ׳האַלט די פרוי אינדערהיים. הגם אין דער צייט פון דער מלחמה האָט מען געמוזט זיך ווענדען צו פרויען צו פערנעמען דעם אָרט פון די מענער אין די פאַבריקען און אויף די פעלדער. אָבער אין נאָרמאַלע צייטען דאַרף זי עס נישט. וואָס שאַפען די שלעכטע צייטען? די פרוי מוז אויך זוכען אַרבייט. איז דאָך גוט. זי זוכט עס און אָפּט געפינט זי עס. אָבער אין דעם שטעקט א גרויסע צרה. די פרוי קען און זי דערלויבט זיך צו אַרבייטען פאַר ווייניגער געלט, און אונטער ערגערע אומשטענדען. זי אַרבייט נישט פאַר וואוילטאָג, און זי בעטעט אָן דאָס, וואָס מען לייגט איהר פאָר, ווערט עס אַזוי, אַז אין אַ צייט פון אַ קריזיס, אַזוי ווי איצט, קען די פרוי גרינגער בעקומען אַרבייט ווי דער מאַן.

„זעהען מיר, אַז דער קריזיס גיט דער פרוי מעגליכקייטען צו בעקומען אַרבייט דורך דעם, וואָס זי גיהט איין אויף ערגערע אומשטענדען.

מיר ווילען אויספיהרען, אַז די פרוי זאָל נישט אַריינפאַלען אין געוויסע אינדוסטריעלע אַרבייט בלויז דאַן, ווען עס איז אַ מאַנגעל אין מאַנשאַפט: מיר ווילען, אַז מען זאָל אָנצייכענען דורך דער פאַהרונג און טיכטיגען שטודיום איניגע אינדוסטריען ספּעציעל פאַר פרויען; אַזוי וועט זי נישט דאַרפען בייטען אַלע ווײַלע איהר פאַך, זי וועט נישט האָבען אַזוי פיל מורא אַרויסגעשטופּט צו ווערען פון מענער; זי וועט זיך פערפולקאָמען אין איהר פאַך. ווייטער איז אַמווייכטיגסטען, אַז זי זאָל קריגען בעצאָהלט פאַר דער זעלבער אַרבייט דיזעלבע שכירות ווי דער מאַן.

„אויך ווערען געשאַפען ספּעציעלע פּיזישע פּראָבלעמען. למשל, מיר ווייסען, אַז די פרוי איז פיזיש נישט אַזוי פּאַסיג פאַר אָנשטרענגענדער פיזישער אַרבייט ווי דער מאַן; און ביי פערשידענע סאָרטען אַרבייט ווערט זי אונטערוואָרפען צו גרויסע סכנות, זי קען לייכט שעדיגען איהר געזונט אַלס פרוי און דורך דעם אויך פערשווערען דעם צוקונפטיגען דור. מען טאָר איהר נישט לאָזען אַרבייטען אין די „הויכע מאַנאַטען", זי דאַרף זיין אונטער אַ דאָקטאָר׳ס אויפזיכט די גאַנצע צייט פון שוואַנגערשאַפט. זי טאָר נישט אַרבייטען ביז אַ געוויסער צייט נאָכדעם, ווי זי ווערט מוטער, א. אַז. וו.

„ווייטער האָבען מיר צו טאָן מיט דער אַרבייטער-פרוי, וואָס איז צו דערזעלבער צייט אַ באַלעבאָסטע, אַ פרוי און אַ מוטער, זי אַרבייט זיך איבער, זי פערלירט איהרע כוחות. מיר מוזען די דאָזיגע פרוי שיצען דורך ספּעציעל-פאָרמולירטע געזעצען.

און זעהר וויכטיג איז פאַר אונז די פּראָבלעם פון נאַכט-אַרבייט פאַר פרויען. שוין נישט רעדענדיג וועגען די אַלגעמיינע סכנות פון נאַכט-אַרבייט, וואָס ענטשטעהען פאַר דעם מאַן אַזוי גוט ווי פאַר דער פרוי, צום ביישפּיל — דאָס אַרבייטען כסדר מיט בעלויכטונג, דאָס אומנאָרמאַלע שלאָפען בייטאָג און צישט זעהען קיינמאָל די זון-שיין, זענען פערהאַן ספּעציעלע בעדינגונגען פון נאַכט-אַרבייט געגען וועלכע מען מוז שיצען די פרוי.

„און ווי האַלט עס איצט מיט דער אַרבייטער פרוי אין די פערשידענע טיילען פון דער וועלט?"

— האָב איך געפרעגט.

„אין אַלע אינדוסטריעלע לענדער — האָט מאַדאַם טיבער געזאָגט — גענומען מיר, אַז דער פּראָצענט פון פרויען-אַרבייטער איז אַרום אַ דריטעל. יאַפּאַן איז אַן אויסנאַהם, דאָרט געפינען זיך איבער הונדערט טויזענד פרויען אַרבייטער מעהר ווי מענער. ווען מיר רעדען וועגען אינדוסטריע אין יאַפּאַן, מיינען מיר, זעלבסטפערשטענדליך, די טעקסטיל-אינדוסטריע, די וויכטיגסטע אין יאַפּאַן און, לעצטענס, צוליב דעם, וואָס די דאָזיגע אינדוסטריע האַלט זיך אין שטאַרקען און פערגרעסערען אין יאַפּאַן, ווערען מיר אָן אַ סך מיה אויף צו פערבעסערען די אַרבייטס-קאָנדיציעס דאָרטען בכלל און פון דער פרוי בפרט. אין יאַפּאַן האָבען מיר שוין אויפגעטאָן מעהר ווי אין כינע, וועלכע איז מעהר הינטערשטעליג, נאָך אַ לאַנד, וואו די צאָהל פרויען אַרבייטער וואַקסט פון יאָהר צו יאָהר, איז, ווי בעוואוסט, רוסלאַנד. הגם רוסלאַנד איז אָפּיציעל נישט רעפּרעזענטירט אין דעם פעלקער-בונד, דאָך האַלטען מיר אָנאויג אויף דעם, וואָס עס קומט דאָרט פאָר; אַזוי איז אויך מיט די פערשיידענע שטאַטען. אין רוסלאַנד איז אין משך פון דעם פערגאַנגענעם יאָהר צוגעקומען אַ מיליאָן און א האַלב פרויען-אַרבייטער. די גרעסטע צאָהל דאָרטען ביז אַהער איז געווען פערטראַטען אין אַגריקולטורעלער אַרבייט, איצט קומען זיי צו אין גרויסע ציפערן, אין דער מעטאַל-אינדוסטריע. ווענען די אומשטענדען פון דער אַרבייטער-פרוי אין רוסלאַנד, ווייסט די גאַנצע וועלט, אַז די פרוי האָט דאָרט דיזעלבע רעכט ווי דער מאַן; צו דערזעלבער צייט האָט זי דיזעלבע צרות ווי דער מאַן. נאָך אַ זאַך — אין רוסלאַנד דאַרף מען איצט די פרוי צו העלפען בויען די אינדוסטריען אויף גיך; און אומעטום אַרבייטען הונדערטער טויזענטער פרויען. אָבער וואָס וועט זיין נאָך דער בוי-פעריאָדע? אַלעמאָל וועט דאָך די אינדוסטריע אין רוסלאַנד נישט אָנגעהען מיט דעם זעלבען טעמפּא. מיר קאָנען זיין גאַנץ זיכער, אַז די פרוי וועט זיין דער ערשטער קרבן. ווען דאָס לאַנד וועט זיך סטאַביליזירען, וועט זי אַרויסגעשטופּט ווערען פון דער אַרבייט.

„אין פראַנקרייך פערקלענערט זיך איצט די צאָהל פון פרויען-אַרבייטער. בכלל, איז די פראַנצויזישע פרוי שווער צו דערוואַכען צו געוויסער בעוואוסטזיניגער ענטוויקלונג. זי האָט ליב צו זיין א פרוי מעהר ווי אַלץ, און געהט צו איהר עפּעס, אַז זי וויל פאָרט נישט איינזעהען די פּראָבלעמען, וואָס ענטשטעהען פאַר איהרע שוועסטער אין אַנדערע לענדער און זיי העלפען.

„אין געגענזאַץ צו דער פראַנצויזישער פרוי שטעהט די פרוי פון דייטשלאַנד. פון יאָהר צו יאָהר טרעט זי אַריין אין נייע פאַכען.

„אין ענגלאַנד, ווי בעוואוסט, שטעהען די פרויען-יוניאָנס אויף אַ גאַר הויכער מדרגה. אין פיל הינזיכטען — האָבען זיי שוין דורכגעפיהרט פאַר זיך בעסערע געזעצען.

„אין די סקאַנדינאַווישע לענדער, וועלכע זענען געווען די ערשטע צו געבען דער פרוי גלייכע רעכט, זענען 80 פּראָצענט פון פרויען-אַרבייטער אָרגאַניזירט. אויב איך האָב נישט קיין טעות זענען איצט פערהאַן אין אַמעריקע אַרום צעהן מיליאָן פרויען-אַרבייטער.

„אין פוילען איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען, אַז מעהר פרויען אַרבייטען דאָרט פּראָפּאָרציאָנעל ווי אין אירגענד וועלכען אַנדער לאַנד אין צענטראַל-אייראָפּע און איניגע זעהר וויכטיגע פרויען-פּערזענליכקייטען שטרעבען איצט אויפצושטעלען די אַרבייטער-פרוי אין פוילען אויף אַ גינסטיגער מדרגה.

„אין איטאַליע געפינט זיך אַרום אַ מיליאָן אַרבייטער-פרויען. אויסער די, וועלכע אַרבייטען אויפ׳ן לאַנד, איבערהויפּט אין די רייז-פעלדער. זיי זענען בעשעפטיגט דריי חדשים אין יאָהר. די איטאַליענערין נאָך מעהר ווי איהר פראַנצויזישע שוועסטער, געהען נישט אָן די וועלט-פּראָבלעמען, און זי איז נישט קיין קרבן פון בעוואוסטזיניגקייט: און איבערהויפּט דאָרט, וואו זי אַרבייט אויפ׳ן לאַנד, ליידט די פרוי ווייניגער ווי אין די אינדוסטריעל-ענטוויקעלטע לענדער.

„אין די לאַטיינישע לענדער, — שפּאַניע, פּאָרטוגאַל און זיד-אַמעריקע, — טראָגט אויף זיך די פרוי די פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער היים און מען מערקט זי כמעט איבגאַנצען נישט און דער קאָמערץ אדער אינדוסטריע. אין שפּאַניע זענען אַפילו יאָ פאָרגעקומען ענדערונגען אויף דעם געביט זינט דער רעוואָלוציע. עס הויבען זיך שוין דאָ יאָ אָן צו בעווייזען ווייבערשע טריט אין די אַרבייטער שיכטען".

„און וואָס איז מכוח הויז-אַרבייט? וואָס פאַר אַגענדאַ פון אייער אַרבייט?" — האָב איך געפרעגט דעם מאַדאַם טיבער.

„הויז-אַרבייטאָרינס איז אונזער שווערסטער עלעמענט צו אָרגאַניזירען, און אַפילו צו שטודירען, זיי זענען נישט קיין בעשטימטער עלעמענט, און היינט זענען זיי דאָ און מאָרגען דאָרטען. דאָס איבריגע, וואָס מיר קאָנען בעוויזען צו טאָן פאַר דער דינסט-מיידעל, איז פאָרצושלאָגען פאַר די לאָקאַלע פעראיינען אין די פערשידענע לענדער, זיך אָפּצוגעבען מיט דעם פּראָבלעם לויט די לאָקאַלע בעדינגונגען, אין ענגלאַנד און דייטשלאַנד האָט מען שוין די פראַגע פון דער דינסט-מיידעל אויפגענומען און דיסקוטירט אויף נאַציאָנאַלע צוזאַמענפאָהרען פון פראַפ. פעראיינען אין דער שווייץ, און ציריך, איז אַפילו געגרינדעט געוואָרען אַ קערפּערשאַפט, וואָס זאָל שטודירען דעם פּראָבלעם אין די פערשידענע לענדער, און צושטעלען גענויע אינפאָרמאַציעס.

צום שלוס האָט מאַדאַם טיבער אויסגעדריקט איהר האָפענונג אויף ווייטערער פעראייניגונג אין די שיכטען פון אַרבייטער-פרויען: „מיר זענען דאָ אין זשענעוואַ, צו מאַכען פּלענער און ווייזען וועגען, אָבער די פרויען אין יעדען לאַנד בעזונדער דאַרפען אַליין קעמפען פאַר אויסבעסערען זייער עקזיסטענץ אַלס מענש, אַלס פרוי, און אַלס אַרבייטער".

ה. יאפע.

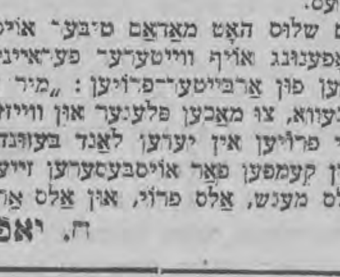

היינט און פאָלג. טעג!
שעהנער און מעלאָדישער אָרציפילם פון ציקל „סאַמע שלאָגערן". פּראָדוקציע
Eryk Pomer
רעזשיסירט דורך P. Martini א. ג.
דער זיגער
(Hotel Atlantic)
די הויפּטראָלען קרעאירען: די שעהנע
„Renny"
KATE NAGY
גלענצענדער און פערפיהרערישער
Jean Murat
זאָווי GASTON JAQUETT
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און לאַנד-אַקטואַליטעטען.
אָנהויב אין געוועהנל. טעג 4.30 נאָכמ.,
שבת און זונטאַג 12.30 בייטאָג.
הנחה-בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען.
פערקלענערטע פּרייזען פון די פּלעצער.

פארוואס איז דער ערשטער העברעאישער וועלט-קאנגרעס גערופן געווארן קיין א"י?

אינטערוויאו מיט׳ן עקזעקוטיוו-מיטגליד פון „ברית עברית עולמית" ד"ר ראזענפעלד

וואַרשאַ, (יט"א).

דער עקזעקוטיוו-מיטגליד פון „ברית עברית עולמית" ד״ר ראָזענפעלד, וועלכער ווײַלט איצט אין פוילען, האָט אין אַ געשפּרעך מיט׳ן יט"א-פאָרשטעהער איבערגעגעבען פאָלגענדע בעמערקונגען אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן בעשלוס פון „ברית עברית עולמית" וועגען צונויפרופען דעם ערשטען העברעאישען וועלט-קאָנגרעס אין יאָהר תרצ"ג אין ארץ-ישראל.

דער העברעאישער וועלט-קאָנגרעס איז געוואָרען אַ לעבענס - נויטווענדיגקייט, האָט ערקלערט ד״ר ראָזענפעלד, ווייל דער קריזיס פון העברעאישען חנוך, די ליידען פון דער העברעאישער גייסטיגער שאַפונג. די קאַטאַסטראָפע פון העברעאישען ביכער-מאַרק, דאָס אַלץ שטויסט צו אַן אינטערנאַציאָנאַלער לייזונג. אויף דעם טאָג-אָרדנונג פון קאָנגרעס וועלען שטעהן די וויכטיגסטע פראַגען פון העברעאישער וויסענשאַפט, ליטעראַטור, חנוך און שפּראַך.

דאָס בעשטימען דעם אָרט פון קאָנגרעס אין ארץ-ישראל, הגם די גלות-פּראָבלעמען וועלען שטעהן אין צענטער פון די קאָנגרעס-פערהאַנדלונגען, איז געשעהן צוליב דעם, וואָס היינט צו טאָג איז נישט מעגליך צו קעמפען פאַר דער העברעאישער שפּראַך אָהן דער פולער בעטייליגונג פון א"י. ארץ-ישראל איז איצט דער מיטעלפונקט פון העברעאישער פאָרשונג, דאָס איינציגע אָרט, וואו עס קאָנצענטרירט זיך די העברעאישע וויסענשאַפט.

אויך די ליטעראַטור-פּראָבלעמען קענען נישט געלעזט ווערען מחוץ לארץ-ישראל, וואו עס קאָנצענטרירט זיך די מעהרהייט פון העברעאישע שריפטשטעלער און דאָס העברעאישע פערלאַגס-וועזען.

אויך די פראַגען פון העברעאישע ערציהונג, קונסט און לעבעדיגען וואָרט קענען נישט געלעזט ווערען אָהן דער מיטהילף פון ארץ-ישראל. דאָס בעדייט אָבער נישט, אַז די גלות-פּראָבלעמען וועלען אויפ׳ן קאָנגרעס אָפּגערוקט ווערען אין הינטערגרונד. אין דעם פּרט לאָזט זיך בעמערקען אַ גרויסע ענדערונג אין דער שטימונג פון דער גייסטיגער עליטע אין א"י. אין ארץ-ישראל הויבט מען אָן איינצוזעהען, אַז מען האָט געזינדיגט דערמיט, וואָס מען האָט זיך קנאַפּ אינטערעסירט מיטן גלות און מבטל געמאַכט זיין שאַפונגס - קראַפט. איצט וויל מען פערריכטען דעם פעהלער. עס וועט זיין אַן אויפגאַבע פון העברעאישען וועלט-קאָנגרעס ענגער צונויפבינדען ביידע קאָמפּלעקסען — ארץ-ישראל און גלות, — וועלכע זענען אויף זיך געגענזייטיג אָנגעוויזען.

נישט אָהן בערייטונג פאַר׳ן אויסוואַהל פון אָרט פון קאָנגרעס, איז אויך דער וואונש, אַז אין איהם זאָלען זיך צאָהלרייך בעטייליגען די אַמעריקאַנער יודען, ער זאָל נישט טראָגען קיין כאַראַקטער פון אַ מזרח-אייראָפּעאישען קאָנגרעס.

אין ווייטערען פערלויף פון זיין געשפּרעך האָט דר. ראָזענפעלד אונטערגעשטראָכען, אַז דער צענטראַל-קאָמיטעט פון „ברית עברית עולמית" מאַכט אָנשטרענגונגען כדי צו ערמעגליכען אַ וואָס גרעסערע צאָהל דעלעגאַטען פון פוילען צו בעטייליגען זיך אין העברעאישען קאָנגרעס.

מען דאַרף אויך געדענקען, אַז א״י איז דאָס איינציגע לאַנד, וואו אַזאַ קאָנגרעס קאָן טעכניש און אָרגאַניזאַטאָריש דורכגעפיהרט ווערען. די שטאָט פערוואַלטונג פון תל-אביב האָט צוגעזאָגט אַלע ערלייכטערונגען ביים דורכפיהרען דעם קאָנגרעס.

דער ערשטער העברעאישער וועלט - קאָנ - גרעס וועט זיין נישט בלויז אן ארבייטס-קאנגרעס, וואָס דאַרף לייזן אַ רייע אַגענדע-פראַגעס, נאָר אויך אַ דעמאָנסטראַציע-קאָנגרעס. די דאָזיגע דעמאָנסטראַציע איז פון גרויס באַדייטונג נישט נאָר פאַר דער אויסערליכער וועלט, נאָר פאַר יודען גופא.

דער העברעאישער קאָנגרעס וועט זיך מוזען ווענדען מיט אַ רוף צו יודישע קהלות, זיי זאָלען אַרויסווייזען מעהר אַקטיוויטעט אויף דעם געביט. דער קאָנגרעס וועט מוזען אויך אויפפאָדערן צו דער אַרבייט די ציוניסטישע גרופּירונגען, וועלכע האָבען פערגעסען, אַז דער ציוניזם איז אויך אַ נאַציאָנאַל - ערציהערישע בעוועגונג.

כדי מען זאָל זיך צוהערען צו די העברעאישע פאָדערונגען, מוז דער קאָנגרעס אָפּגעהאַלטען ווערען אין ארץ-ישראל. ווייל נאָר פון דאָרט וועט ער האָבען דעם געהעריגען רעזאָנאַנס אין דער וועלט-פּרעסע און אין דער אינטערנאַציאָנאַלער עפענטליכקייט.

ד״ר ראָזענפעלד האָט צום סוף ערקלערט, אַז די עקזעקוטיווע פון ברית עברית עולמית, וואָס וועט אויך ווייטער פאַרבלייבען אין גלות, וועט אָנהייבען אַן אָפענסיווע אויף דעם העברעאישען פראָנט, וואָס דאַרף זיין אַ ווענדפּונקט אין דער העברעאישער בעוועגונג.

פראַגמענט פון דער קאלאניע, וואס איז אויסגעוואַקסען אין האלאַנד אויפ׳ן ארט פון דעם קינסטליך אויסגעטרוקנטער זידערזע

יודיש אנערקענט אין ענגלאנד אלס ליטעראטור-שפראך

(אַ בריף פֿון לאָנדאָן)

ווי באַוואוסט, זענען די יודען, וועלכע מנשה בן ישראל האָט צוריקגעבראַכט קיין ענגלאַנד, אונטער דעם שיף פֿון אָליווער קראָמוועל, געווען כמעט דורכאויס האָלענדישע און זייער שפּראַך איז געוואָרען האָלענדיש. יודיש האָט זיך באַוויזען אין ענגלאַנד מיט אַ צוויי הונדערט יאָהר שפּעטער. דאָס הייסט, אַרום דער לעצטער העלפט פֿון 19-טען יאָהרהונדערט, בשעת די גרויסע מאַסען-עמיגראַציע האָט זיך אָנגעפאַנגען פֿון רוסלאַנד. די ערשטע יאָהרען, ווען די יודישע קהלה איז געווען קליין, און אַזוי צו זאָגען, נישט אָנערקענט פֿון די ענגלענדער, האָט מען גאָרנישט פֿערשטאַנען, אַז יודיש איז אַ שפּראַך פֿאַר זיך. אויב דער ענגלענדער האָט אַמאָל געטראַכט וועגען דער שפּראַך, האָט ער עס אָנגענומען פֿאַר אַ צובראָכענעם דייטש.

אָבער אַזוי ווי דער עמיגראַציע שטראָם איז אַלץ געוואַקסען, איז נאַטירליך געקומען די צייט, ווען יודיש האָט זיך געמוזט באַווייזען אַלס אַ זעלבסטשטענדיגע שפּראַך. דאָס הייסט, ווען עס זענען דערשיגען יודישע צייטונגען און צייטשריפֿטען, האָט זיך דעמאָלט דער גאַנצער בעגריף דער שפּראַך פֿערענדערט, אַז צווישען יודען אַליין אַז צווישען גוים, יודיש איז געוואָרען אויס יחסנ'טע, אויס דייטש. צוליב דעם, וואָס עס האָט זיך ענטוויקעלט אַ גאַנץ בעוונדערער מאַרק פּלאַץ אין ווייטשעפּעל, און די קליינע יודישע סוחרים־לעך האָבען שטענדיג גערעדט צווישען זיך די „מאָדנע שפּראַך", גזאָט זיך ביסלעכווייז געשאַפען אַ בעגריף, אַז יודיש איז אַ מין ציגיינער־זשאַרגאָן. און דער ענגלענדער האָט געמיינט, אַז בשעת די קליינע הענדלער נעהמען רעדען צווישען זיך די ציגיינער-שפּראַך מוז ער זיך היטען, ווייל דאָס פּלאַנעווען די קרעמערלעך אים אָפּצונאַרען. דערפֿון האָט זיך גענומען אַ פֿעראַכטונג צום יודיש, נישט באַר צווישען גוים. נאָר אויך צווישען דער יודישער יוגענד.

עס איז קיין וואונדער נישט, וואָס די יוגענד, אַרייננטרעטענדיג אין די ענגלישע שולען, דערוויטערנדיג זיך וואָס מעהר פֿון זייערע עלטערנס שפּראַך, האָבען זיך מיט דער צייט אינגאַנצען אָפּגעפֿרעמדט פֿון איהר און ווער עס האָט פֿערבראַכט אַפֿילו נאָר אַ קורצע צייט אין לאָנדאָן, אָדער אין מאַנטשעסטער, לידס, ליווערפּול, בירמינגהאַם אָדער אַנדערע שטעט, וואו עס איז געווען אַ בעדייטענדע יודישע בעפעלקערונג, וואָס האָבען פֿאַר זיך געשאַפען זייער אייגען אַרט לעבען, געפינט, אַז וואָס ווייטער דער אינדיווידועלער יוד ציהט זיך אַרויס פֿון יודישען צענטער, אַלץ שטאַרקער איז זיין אַנטאַגאָניזם צו יודיש, דאָס הייסט, אַז וואָס מעהר דער יוד שעהמט זיך רעכענען אַלס ענגלענדער — אויף אַזוי ווייט געהט ער אַוועק פֿון דער יודישער שפּראַך.

האָט אָבער יודיש אין ענגלאַנד אויך מזל, מיט עטליכע און צוואַנציג יאָהר צוריק איז פֿון לויטערן הימעל פֿלוצלונג אַראָפּגעפאַלען אַ קליין ביכעלע איבערזעצונגען פֿון יודישע שרייבער. דאָס ביכעלע האָט ענטהאַלטען אַרום 100 זייטלעך, קורצע זאַכען פֿון פּרץ'ן, שלום-עליכם'ן און אַנדערע. אָבער מערקווירדיג איז דאָס, וואָס די איבערזעצונגען זענען געמאַכט געוואָרען, פֿון אַן ענגלענדערין, העלענא פֿראַנק. מען זאָגט אַפֿילו, אַז עס פֿליסט יודיש בלוט אין איהרע אָדערן, איך ווייס נישט, צי דאָס איז אַזוי, צי ניין. איהר אויסזעהען, איהר גאַנצע בענעהמונג איז פֿון אַן ענגלענדערין, זי רעדט יודיש, און העברעאיש מיט אַן ענגלישען אַקצענט, זי איז געבוירען אין ענגלאַנד, פֿון ענגלישען שטאַם, צי זי האָט יודישע קרובים ווייס איך נישט.

ענגלענדער האָבען זיך גענומען פֿרעגען, וואָס יודיש איז? די פֿראַגע האָט אויך פֿעראינטערעסירט עטליכע ענגלישע יודען, אָבער סוף-כל-סוף האָט מען געקוקט אויף דער איבערזעצערין, ווי אויף אַ עקסצענטרישער פֿרוי און נישט ווי אויף איינער, וואָס פֿערנעהמט זיך ערנסט מיט יודיש.

אַזוי זענען פֿערביגעלאָפען עטליכע יאָהר, צופעליג האָט מיך שלום-עליכם געבעטען, איך זאָל איהם איבערזעצען, איך האָב שוין געהאַט געמאַכט עטליכע פּראָבעס, מיט'ן יודיש [illegible] אַ קריסטין, וואָס האָט דורכאויס געוואָלט וויסען, וואָס יודישע שרייבער טוען. איך האָב איהר געגעבען אַ העפט פֿון שלום-עליכם'ס קליינע סקיצען און פֿון צייט צו צייט צוגעלייגט נייע זאַכען. איך האָב געהאַט פֿערענדיגט דעם ראָמאַן „סטעמפּעניו", מיין אַגענט האָט עס געהאַט פֿערקויפט און אין גיכען איז עס געדרוקט געוואָרען. וואָס האָט פּאַסירט? אַלע זשורנאַלען זענען אַרויס מיט אַ זייעס. עס איז פֿאַראַן אַ ליטעראַטור אויף אַ שפּראַך, וואָס מיר ווייסען גאָרנישט וועגען דעם.

די גרויסע, בעריהמטע צייטונג „דער מאַנטשעסטער גאַרדיאַן" האָט זיך אַזוי אויסגעדריקט — „אויב עס זענען פֿאַראַן נאָך אַזעלכע שריפֿטען ווי „סטעמפּעניו" אויף דער שפּראַך. וועלען מיר אַלע זיין געצוואונגען זיך אויסצולערנען יודיש".

צוליב די מלחמה האָבען זיך די ליטעראַרישע אונטערנעהמונגען כמעט ווי אָפּגעשטעלט. מיין צווייטע איבערזעצונג „יודישע קינדער" איז דער שיבען אין איינעם פֿון די גרעסטע פֿערלאַגען אין ענגלאַנד, האָט עס געבראַכט דערצו, אַז די ענגלענדער וויסען איצט, אַז יודיש איז אַ ראַפינירטע שפּראַך. וויכטיגע זשורנאַלען האָבען גענומען דרוקען מיינע איבערזעצונגען אָבער אַפֿילו די ענגלישע יודען האָבען גענומען קוקען אויף דער שפּראַך מיט מעהר דרך-ארץ.

ליידער, פֿעהלען יודישע איבערזעצער אין ענגלאַנד, ווען נישט וואָלט שוין די יודישע שפּראַך בעקומען גאָר אַן אַנדער פּנים.

מיט אַ צייט צוריק האָט די „ענציקלאָפּעדיאַ בריטאַניקאַ" אַרויסגעגעבען אַ נייע אויסגאַבע און מען האָט בעשטעלט ביי דער זעלבער העלענע פֿראַנק אַן אַרטיקעל איבער „יודיש". דורך דעם איז געמאַכט געוואָרען די אָפֿיציעלע אָנערקענונג פֿאַר יודיש אין ענגלאַנד.

אַזוי ווי ביי אונז הערשט דאָס שפּריכוואָרט „ווי עס קריסטעלט זיך, אַזוי יודעלט זיך", קען מען האָפֿען, אַז עס וועט קומען דער טאָג, ווען יודיש וועט אין דער אמת'ן ווערען אַ לייטישע שפּראַך, אַפֿילו אין די אויגען פֿון ענגלישע יודען.

דערווייל קען מען מיר זיך טרייסטען מיט די גוטע סימנים. דערווייל געפינען מיר, אַז די היינטיגע יודישע יוגענד בעווייזט נישט קיין שפּור פֿון דער אַלטער פֿעראַכטונג צו יודיש, וואָס האָט געפּלאָגט זייערע עלטערען, צי עס וועלען זיך בעווייזען פּאָזיטיווע סימנים, דאָס הייסט, נייע יודישע שרייבער צווישען דער ענגליש-געבוירענער יוגענד, איז שווער צו זאָגען.

ה. בערמאַן.

צוזאמענפאהר פון יודישע היסטאריקער

דער אנטייל פון יודישע היסטאריקער אין דעם אינטערנאציאנאלען היסטאריקער-קאנגרעס אין ווארשא

וואַרשאַ, (יט"אַ).

אין אויגוסט 1933 וועט אין וואַרשאַ פֿאָרקומען דער 3-טער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פֿון היסטאָריקער. דער צענטער פֿון דעם היסטאָריקער-אינטערנאַציאָנאַל געפֿינט זיך אין וואַשינגטאָן, אָבער די אָרגאַניזירונג פֿון קאָנגרעס איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם אָרט, וואו דער קאָנגרעס קומט פֿאָר, ד. ה. דאָס מאָל וואַרשאַ. די קאָנגרעסען קומען פֿאָר אַלע 5 יאָהר און ציהען צו די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון דער ברייטער וויסענשאַפֿטליכער וועלט, אויך דער הייגער יאָהריגער קאָנגרעס וועט אַ רויסרופֿען אַ גרויסען אינטערעס. עס ווערט ערוואַרט ביז 1000 דעלעגאַטען פֿון אַלע לענדער בתוכם פֿון ראַטען-פֿערבאַנד.

לויט דער איניציאַטיווע פֿון דער היסטאָרישער סעקציע פֿון יודישען וויסענשאַפֿטליכען אינסטיטוט וועלען אין דעם קאָנגרעס זיך אויך בעטייליגען די יודישע היסטאָריקער, וואָס גרופּירען זיך אַרום דעם יוו"אַ. וועגען דעם זענען די פֿאָרשטעהער פֿון דער היסטאָרישער סעקציע פֿון יוו"אַ שוין געקומען צו אַ הסכם מיט דעם אָרגאַניזיר-קאָמיטעט אין וואַרשאַ און דער פּערזאָן פֿון זיינע פֿיהרער פּראָפֿ. האַנדעלסמאַן און ד"ר מאַנטויפֿעל (סעקרעטאַר פֿון קאָמיטעט), וועלכע האָבען גערן צוגעשטימט צו דעם פֿאָרשלאַג פֿון יוו"אַ.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין וואַרשאַ אַ בעראַטונג פֿון פֿאָרשטעהער פֿון דער היסטאָרישער סעקציע פֿון יוו"אַ מיט'ן אַנטייל פֿון אַ. טשעריקאָווער מאַג. טרונק, יעקב לעשטשינסקי, ד"ר ר. מאַהלער, ד"ר ע. רינגעלבלום, ד"ר י. שיפּער. עס איז אַרומגערעדט געוואָרען דער אַנטייל פֿון די יודישע היסטאָריקער אין קאָנגרעס און עס איז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען אַ פּרעלימינאַרע רשימה פֿון זיי, וועלכע נעהמט אַרום די בעדייטענדסטע פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער געשיכטס-פֿאָרשונג. די טעמעס פֿון זייערע רעפֿעראַטען, וואָס וועלען צוגעשטעלט ווערען צום קאָנגרעס נעהמען אַרום אַלע מאָמענטען פֿון דער יודישער היסטאָריאָגראַפֿיע, אָנגעהויבען פֿון דער ביבעל-צייט ביז דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג אַריינגערעכענט. אַ בעזונדערע סעריע רעפֿעראַטען וועט זיין געווידמעט דער יודישער געשיכטע אין פּוילען און דער יודישער קולטור-געשיכטע. עס זענען אויך פּראָגנאָזירט רעפֿעראַטען פֿאַר דער געשיכטע פֿון יודישער קונסט, ליטעראַטור-געשיכטע און עקאָנאָמישע געשיכטע.

די בעראַטונג האָט אויך בעשלאָסען אין פֿאַרבינדונג מיט'ן קאָנגרעס צו אָרגאַניזירען אַ צוזאַמענפֿאָהר פֿון יודישע היסטאָריקער, וואָס גרופּירען זיך אַרום דעם יודישען וויסענשאַפֿטליכען אינסטיטוט. דער דאָזיגער צוזאַמענפֿאָהר, דער ערשטער אין דער געשיכטע, וועט אונטערפֿיהרען אַ סך הכל צו דעם, וואָס די יודישע היסטאָרישע פֿאָרשונג האָט דערגרייכט אויף איהרע געביטען. עס ווערט אויך פּראָיעקטירט אַן אויסשטעלונג פֿון יוו"אַ, בפֿרט פֿון זיינע היסטאָרישע אָפּטיילונגען, כדי צו אינפֿאָרמירען די וויסענשאַפֿטליכע וועלט וועט אויך צוגעגרייט ווערען אַ בראָשור אין אויסלענדישע שפּראַכען מיט אַ סך-הכל פֿון דער יודישער קולטור און שאַפֿען.

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

מ. י. סמאלארזש.

א מענש זוכט ארבייט

(א בילד)

עטליכע טעג האָט זיך אַ מענש אַרומגעדרייט איבער דער שטאָט און געזוכט אַרבייט.

דאָס איז געווען אַ יונגערמאַן פֿון אַ יאָהר דרייסיג, פֿון מיטעלען וואוקס, אַ ברייטביינערדיגער מיט עטוואָס געבויגענע אַקסלען, מיט אַ פֿלאַטשיק ברייט, רויט פּנים און אַ פּאָר תמימות'דיגע, גרויסע ברוינע מאַנדעל אויגען, זיין מויל צעשמייכעלט באַאיוו און עטוואָס טאַמעוואַט. ער איז געווען אָנגעטאָן אין אַ לאַנגען, גראָהען פּאַלטען, אויף די פֿיס אַ פּאָר שווערע, גרויסע, געפּאַדעוועטע, יוכטענע שטיוועל, און אַ קליין יודיש היטעלע, וואָס האָט זיך לויז געהאַלטען אויף זיין קאָפּ.

געזוכט האָט מען איהם מאַטעל בליי. ער איז ערשט געקומען פֿון דער פּראָווינץ, אין זיין לעבען איז ער נאָך נישט געווען, אין גרויסען אָרט — דעריבער האָט ער נאָך געהאַט גאָר שטאַרקע אמונה, בטחון, אַז ער וועט דאָ קריגען עפּעס צוטוען, וואָרים בסך הכל וויל ער אַרבייטען, ביי וואָס ס'זאָל נאָר נישט זיין — און פֿערדינען בלויז אויפֿ'ן עסען און אַ נאַכטלעגער.

איז טאַקע באַלד דעם ערשטען טאָג, ווען ער איז אָנגעקומען, האָט ער זיך אַ צולאָז געגעבען איבער דער שטאָט, מיט אַזאַ חשק, אימפּעט — ממש אַלעס איינצושלינגען, אַזוי נאָר ער האָט דערזעהען וועמען טראָגען אַ פּאַק, אָדער געהערט אַ גערויש פֿון אַ פֿאַבריק, האָט עס איהם אַ צורייק, אַ צעקאָך געגעבען אַלע איברים, אַזוי ווי אַ הונגעריגען, ווען ער דערשמעקט דעם ריח פֿון בעווירצטע מאכלים, ס'איז איהם פֿריילעך געוואָרען אויפֿ'ן געמיט, וואָס מענשען אַרבייטען — נו, וועט דאָך מסתמא פֿאַר איהם אויך עפּעס זיין; און מיט בעגייסטען בטחון האָט ער גענומען שפּאַנען, גאַס איין, גאַס אויס. ווי נאָר ער האָט דערזעהען אַ אויפֿגעפּראַלט טויער, אָדער אַ סקלאַד ברעטער, אָדער קוילען, איז ער באַלד אַריינגעגאַנגען און זיך געפֿרעגט שטיל, מיט הכנעה:

— אפשר דאַרף מען דאָ האָבען אַ מענש צו דער אַרבייט, פֿאַר'ן בלויזען עסען און שלאָפֿען כ'בין, פֿון דער פֿרעמד. — ווען ער האָט אויסגעהערט רעדען, האָט ער פֿאַרוויירט, פֿערלוירען, געקוקט אויפֿ'ן אייגענטימער. פֿייערדיגע פֿונקען זענען איהם געפֿלויגען פֿאַר די אויגען, די ליפּען האָבען איהם געציטערט. תחנונימדיג, און ווי געבעטען, אַז דער זאָל שוין כאָטשבעט זאָגען — יאָ — און, ווען יענער האָט דערווייל גאָרנישט געענטפֿערט — האָט ער אַליין געוואָלט אַ זאָג געבען — נו, יאָ?! און באַלד אַראָפּוואַרפֿען פֿון זיך די קאַפּאָטע און נעמען אַרבייטען, נאָר בלויז פֿאַר שרעק, אַז ער זאָל נישט מיט דעם קאַליע מאַכען, איז ער געבליבען שטיין ווי אַ תם, נישט דרייסט געווען אַפֿילו זיך איבערצופֿרעגען. נאָר, ווען יענער מסתמא חושד זייענדיג איהם אין שלעכטע כוונות, האָט אַ געשריי געגעבען:

— וואָס ווילט איהר — האָט ער אַ צוטומעלטער קוים אַרויסגערעדט:

— כ'וויל אַרבייטען.

— יענער האָט פֿויל אַ שאָקעל געגעבען מיט דער האַנד און אַוועקגעדרייהט זיך פֿון איהם.

שטייענדיג אין דרויסען פֿאַר'ן טויער, האָט ער ערשט דערפֿילט, ווי ס'איז איהם פֿלוצלונג טרוקען אין קעל און ווי ס'פֿלאַמען איהם די באַקען, און עס די אויבערשטע ליפּ זעצען איהם אַרויס קליינע טראָפּען שווייס. אַ ווײַלע איז ער געשטאַנען פֿערגאַפֿט און מבושם, פֿאַר די אויגען האָט זיך איבערגעוואָרפֿען ווי אַ צינגעל פֿון אַ וואַקשאַל — ס'פּוכיגע, שאָקלענדיגע הענטעל — ווי ס'לוינט זיך איהם אַפֿילו נישט צו ענטפֿערען — האָט ער זיך אַ קראַץ געגעבען אין קאָפּ. נאָר באַלד, איז איהם געקומען אויפֿ'ן זינען, אַז פֿון שטיין, וועט גאָרנישט ווערען, האָט ער זיך גלייך געמאַכט ס'לויזע היטעלע, אָפּגעווישט דעם שווייס, און ווי אַ פֿערד פֿון געשפּאַן-זיך אַ ריס געגעבען ווייטער.

גייענדיג האָט ער מיט זיך אָפּגעמאַכט, אַז ער וועט אַזוי לאַנג זוכען ביז ער וועט אַנידערפֿאַלען — אויב ס'זאָל איהם אויסקומען צוריק צופֿאָהרען, ווערט ער זיך אַ מעשה אָפּטון. די קליינע, רעגענדיגע, יעשצנדיגע טעג, מיט די גראָהע פֿערוואָלקענטע הימלען, און אויף דעם טאָרטאַק, ווי ער האָט אָפּגעהאָרעוועט פֿופֿצען יאָהר, און דערנאָך האָט מען איהם אַרויסגעוואָרפֿען ווי אַ הונט — דאָס אַלעס מאַכט איהם אונמעגליך צוריקצופֿאָהרען, און נאָך עפּעס דערמאָנט ער זיך, אַז מ'האָט שוין לעצטענס אָנגעהויבען קוקען אויף איהם, ווי אויף אַ נאַר, אַ שלימזלניק, און קליינע קינדער זענען איהם שוין נאָכגעלאָפֿען; זיי זעהען ס'שטייט אַ מענש גאַנצע טעג אין מאַרק, דרייט זיך אַהין, דרייט זיך אַהער, טראַכטען זיי מסתמא — אַ נאַר, אמת ס'דרייען זיך אַרום נאָך מענשען, זענען זיי דאָך אַמאָל גוט געשטאַנען, האָלט מען היינט זיי אויך דערפֿאַר בכבוד, אָדער זיי זענען בעל-מלאכות, אַרבייטען זיי אין סעזאָן, אָבער ער — קען נישט קיין מלאכה, ער איז אַ פּראָסטער יונג, קען נישט לערנען, קען נישט לייענען קיין ביכער — נאָר נישט מעהר, ווען ער האָט געאַרבייט, האָט קיינער מיט איהם נישט פֿויער געהאַט, אָבער זייט ער אַרבייט נישט — וואָשט זיך יעדערער מיט איהם אויס ס'מויל, ווען אַ מאַמע שטראָפֿט איהר קינד — זאָגט זי דערצו — וועסט זיין אַזאַ לייט ווי מאָטעל בליי... איז ווי אַזוי קען ער נאָך צוריקפֿאָהרען אין אַזאַ גיהנום אַריין...

פֿערטיפֿט אַזוי אין די מחשבות, שלעפּט זיך מאָטעל בליי אַרום אין די שווערצע יוכטענע שטיוועל, דער אויבערשטער טייל קערפּער ברעכט זיך איהם פֿאָראויס, זיין פּנים איז פֿערצווייפֿעלט, די ברוינע אויגען טיקען זיך פֿייכט, פֿערנעפּעלט — אַ, ווען ער קריגט אַרבייט — וואָלט ער זיך יאָהרען, אפשר קיינמאָל נישט, זיך געוויזען אין זיין שטעטעל, ווי מ'מאַכט פֿון איהם ס'גענאַר. און צו זיין געוועזענעם בעל-הבית — וואָלט ער זיך געלאָזט אָנשרייבען אַ בריוועל, ער וואָלט עס דיקטירט אָט אַזוי:

„צו מיין געוועזענעם בעל-הבית חיים זילבער!"

כ'קען דיר שרייבען, אַז כ'האָב געקריגען אַ גוטע שטעל, כ'אַרבייט אויף אַ פֿאַרטאַק, וואָס ר'איז הונדערט מאָל גרעסער ווי דיינער, דיינער זעהט מיר איצט אויס ווי אַ חזיר-שטאַל — היינט מאַשינען — האָסט נאָך אין דיין לעבען אַזעלכעס געזעהען — אָט אַזוי וואָלט ער צו להכעיס צוגעטראַכט און צולעצט וואָלט ער געשריבען — „ס'איז מיר זעהר גוט, כ'לויב זיין ליבען נאָמען, וואָס ס'בין דיך פּטור געוואָרען. כ'האָב דיך אין דער אדמה, כאָטשבעט דו ביזט, אַ שיינער יוד, אַ לערנער, אַ חסיד, מיט אַזעלכע קליינע פֿערגלאָצטע, בוימעלדיגע, אייגעלעך. זאָג מיר, פֿאַרוואָס האָסטו די שקצים נישט „אָפּגעזאָגט" און מיר יאָ, — ס'איז ראַכטיג אַזוי — ס'איז לויט'ן דין.

אָט אַזוי וואָלט ער איהם צוגעדריקט צו דער וואַנט. זאָל ער וויסען דער פּאַבושוך, כ'בין טאַקע אַ גראָבער יונג, אָבער אַביסעל שכל האָב איך נאָך.

און ביים געדאַנק, אַז ער וואָלט איהם געשריבען נישט „רבי", נישט „איהר" נאָר פּראָסט, פּשוט „דו" — דאָס פֿערשאַפֿט איהם גאָר גרויסע הנאה — ער צולאַכט זיך הויך, און די אויגען שמייכלען תמימות'דיג צו. ער דערמאָנט זיך ס'זיידעל מיט'ן שאָקלדיגען הענטעל, דאָס זעהט איהם איצט אויך אויס אַביסעל קאָמיש — אַזעלכע ניקען — און דאָס זאָל זיין גרויסאַרטיגע מענשען — בכלל זעהען איהם אויס אַלע מענשען, אַנדערש ווי ער האָט זיך פֿאָרגעשטעלט.

צוליב דעם ווערט ער אַביסעל אויסגעלייטער, פֿרעגט שוין דרייסטער כמעט יעדען פֿערבייגעהער — צי ער קען איהם נישט זאָגען ווי מ'קריגט אַרבייט.

(סוף מאָרגען)

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

מאנטאג 1 / 5 כסלו תרצ״ג

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.24
זון-אונטערגאנג 3.27

דער באהן-טאריף ווערט נישט ביליגער

אין קאמוניקאציע-מיניסטעריום איז פארגע־קומען א פרעסע-קאנפערענץ וואס האט געהאט דעם צוועק צו בעהאנדלען די באהן-טאריפען.

פאלעמיזירענדיג מיט׳ן פארזיצער פון „לע־וויאטאן", א. וויעזשביצקי, וועלכער האט א־ויסגע רוקט די פאדערונג ביליגער צו מאכען די באהן־טאריפען, האט מיניסטער גאללאט ערקלער״ט, אז אזא פערביליגע־ונג וועט פיל דער אינדוסטריע נישט גרינגער מאכען, דאגעגען וואלט דאס גורם געווען דערצו, אז די באהן וואלט געהאט א גרויסען דע־פיציט. איצט איז די באהן אימשטאנד צו געבען דער אייזען-אינדוסטריע א בעשטעלונג אויף פיר מיליארד זלאטעס — א בעשטעלונג וואס גיט דער דאזיגער אינדוסטריע כמעט אנ׳עקזיסטענץ-מעגליכ־קייט, ווען אבער מיר זאלען דאיינגעהען אויף דער פאדערונג פון ה׳ וויעזשביצקין וואלטען מיר גע־קומען צו אזא דעפיציט-צושטאנד, אין דער וועלט שאפט, אז מיר וואלטען דער אינדוסטריע אזא בע־שטעלונג נישט געקענט געבען.

די באהן ברענגט איצט נישט קיין שום רווחים, קוים וואס זי דערהאלט זיך. און ביי דער דאזיגער שווערער לאגע בעמיהט זיך די באהן צו שטיצען די אלגעמיינע מלוכה-פאליטיק, אזוי, למשל, האט זי דורך א פערביליגערונג פון טאריף געהאלפען צו פערגרעסערען דעם עקספא״ט פון פוילישע קוילען אויפ׳ן סקאנדינאווער מאר״ק, פון האלץ — קיין ענג לאנד, פון תבואה און אנדערע פראדוקטען — קיין אויסלאנד.

אין לאנד קען מען אזעלכע באהן-הנחות נישט מאכען. איבריגענס — ערקלער״ט מינ. גאלאט — אז פון דער וועגעטועלער באהן-הנחה אויף בהמות און חזירים וואלטען געניסען בלויז די פער־מיטלער און נישט די לאנדווירטען אדער די קאנסומענטען.

די באהן טוט וואס זי קען, בנוגע עקספארט־פראדוקטען האט די באהן געמאכטן הנחות אויף 67 גרופעס סחורות, ווי, למשל, קוילען, האלץ, כעמי־שע, לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען, בוימאייל, א.א.וו. פון 10 ביז 71 פראצענט. דער אינערליכער טראנספארט פון סחורות געניסט אויך פון הנחות, אזוי, למשל, איז ביליגער געווארען דער טראנס־פארט אויף 55 גרופעס סחורות פון 20 ביז 7 פראצענט לגבי די אלטע טאריפען.

וואס עס לאזט זיך באר דורכפיהרען יעצט דורך דעם באהן-מיניסטעריום געטון. אויף א רייהע ארטיקלען זענען די טאריפען שוין ביליגער גע־ווארען, איצט ווערען בעטראכט לאנדווירטשאפטלי־כע ארטיקלען, פער־שידענע רוהר און בוי-מאטעריאלען.

אריינגעריסען זיך ביינאכט אין דער דירה

און שטערבליך פערוואונדעט זיין פרוי מיט א האק איבער׳ן קאפ

(2) נעכטען ביינאכט האט זיך אויף קאש־טשושקי 12 (אין כאיני) אפגעשפילט א בלוטיגע שרא געדיע.

אין דעם דאזיגען הויז האט ביי איהרע על־טערען געוואוינט אנגא סולקאווסקא, וועלכע איז בשעתו, צוליב אפטע קריגערייען, אוועק פון איהר מאן, הענריק, (פון פאמארסקא 129).

הענריק סולקאווסקי איז א שרעקליכער שכור, און אוואנטורניק, האט ער זיין פרוי נישט צורוה געלאזט אויך נאך דער סעפאראציע, און געהאלטען זי אין איין פייגען אז זי זאל זיך צו איהם צו־ריקקעהרען.

זי ווידער איז געווען פערעקשנט און נישט געוואלט צוריקגיין.

הער סוף פון דער טרויעריגער געשיכטע האט זיך אפגעשפילט נעכטען 11 א זייגער אין אוונט.

סולקאווסקי האט זיך בעוואפענט מיט א האק און צוזאמען מיט זיינעם א „פשיאטשעל" סטעפאן סטאוויאלסקי, (פון באנקאווע 12) איז אוועק אין דער דירה פון זיין ווייב, אויסגעבראכען די פענס־טער און דערלאנגט איהר עטליכע קלעפ מיט׳ן האק איבערן קאפ.

די מערדער האבען זיך געלאזט אנטלויפען, אבער פאליציי האט זיי פערהאלטען.

די שטערבליך-פערוואונדעטע פרוי האט מען גאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אפגעבריהט מיט קאכעדיג וואסער

(2) נעכטען האט זיך אין דער וואוינונג פון זיינע עלטערען (אויף דאלנע 12) בעגאסען מיט קאכעדיג וואסער דער 5-יעהריגער יצן קיעלבא־שינסקי.

דאס געפעהרליך-אפגעבריהטע קינד איז אפ־געפיהרט געווארען אין אננא-מאריא-שפיטאל.

אומגליקליכע ליבע

האט זי געפיהרט צו זעלבסטמארד

(2) אלט איז זי — מאריא גלעמבאווסקא — 36 יאהר...

דאס האט איהר אבער נישט געשטערט צו פערליבען זיך און צו ווערען א כלה פון א יונגען ארבייטער.

דער שלום-בית צווישען דער קעכין (די גלעמבאווסקע איז א קעכין אויף 11 ליסטאפאד 71) און דעם ארבייטער האט נישט לאנג אנגעהאלטען, און פונם שידוך איז געווארען — אויס.

די „בוגרת" האט זיך די זאך גענומען שטארק צום הארצען, און זי האט דעריבער אויסגעטרונקען סם אויפן קאטוילישען בית-עלמין, אגראדאווע גאס.

מען האט זי אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

לאדזער ! יודען !

גרייט זיך מקבל פנים צו זיין דעם

„אראראט"

קינסטל. אנס. משה בראדערזאן

נאך זיינע טריומפען אין ווארשא

וועלכער הויבט אן פרייטאג צו שפילען מיט זיין קינסטלערישען אנסאמבל אין

קאמעראל-טעאטער

אל. I מאי 2.

פרטים מארגען

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

אויף צו בעקומען אונטערשטיצונגען פאר׳ן חודש דעצעמבער

קומט פאר:

מאנטאג, ד. 5. דעצעמבער – די אותיות
A B C D E F G H I J

דינסטאג, ד. 6. דעצעמבער – די אותיות:
K L Ł M N O P R

מיטוואך, ד. 7. דעצעמבער – די אותיות:
S T U W Z Ź

די ארמעע פון ארבייטסלאזע וואקסט

נייע קינדיגונגען.—פערמאכט נאך 1 פאבריק

(2) נעכטען זענען געקינדיגט געווארען אלע ארביימער פון דער פירמע „גראסלייט" (אויף קא־ראלא 11.

אלע רעדוצירטע ארבייטער אין דער צאהל פון 200 האבען בעקומען בעשייניגונגען פון אר־בייטסלאזען-פאנד, וואו זיי וועלען דינסטאג רעגי־סטרירט ווערען.

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען די ארבייטער געקינדיגט געווארען, מחמת מאנגעל אין בעשטע־לונגען.

די פאבריק איז געשלאסען געווארען אויף אנ׳אומבעגרעניצטער צייט.

„שייבלער און גראהמאן"

וועלען אנהויבען צו ארבייטען ערשט אין יאנואר

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען די פא־בריקען פון „שייבלער און גראהמאן" אנהויבען צו ארבייטען ערשט אין יאנואר ק.י.

די דירעקציע פון דער פירמע שטעלט פעסט, אז ערב ניי-יאהר קען נישט זיין קיין רייד וועגען לאזען אין גאנג די פאבריקען.

דער גענויער טערמין וועט ערשט פעסטגע־שטעלט ווערען נאך דער קאמפלעטער זיצונג פון דער פירמע - פערוואלטונג, וואס וועט פארקומען אין די ערשטע טעג פון יאנואר ה.י.

געקומען הרב שפירא פון לובלין

כדי אדורכצופיהרען א זאמעל-אקציע פאר דער „ישיבת חכמי לובלין"

נעכטען איז אנגעקומען קיין לאדז דער לוב־לינער רב, הרב שפירא, אין דער בעגלייטונג פון לובלינער רבי, הרב אייגער און ה׳ משה שטשע־כאניעצקי.

אויפן וואקזאל האט זיי מקבל פנים געווען א דעלעגאציע פון אנגעזעהענע לאדזער בירגער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: י קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), ס. טראווקאווסקא (בזשעזשינער 56) מ. ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), מ. בארטא־שעווסקי (פיעטרקאווער 95), י. קלופטא (קאנטנא 54) ל. טשינסקי (ראקיטשינער 53).

ווערשאסער גלית׳ן...

נישט גלית׳ן דעם פלשתי, נאר דעם אנפיהרער פון א באנדיטען-באנדע

(א) א לענגערע צייט האט אינ׳ם גאנצען בזשע זשינער קרייז געווילדעוועט א באנדיטען-באנדע, אונטער דער אנפיהרערשאפט פון די ברידער גא־ליאט. די דאזיגע באנדע, וואס האט געגנבעט און גע׳גזלט האט אנגעווארפען א פחד אויף דער גאנצער געגענד.

איינמאל האט מען שוין די באנדיטען געהאט ארומגערינגעלט אין דער גמינע לאזאנאוו, אבער זיי איז געלונגען עוקר צו זיין. בלויז איינעם פון זיי האט מען געכאפט און געמשפט. מען האט איהם א־בער שנעל בעפרייט אין שייכות מיט דער אמנעסטיע.

האט זיך דער אמנעסטירטער באנדיט ווידער „זניוכעט" מיט זיין חברה און די גזל׳אוואיע האט זיך אנגעהויבען אויפסניי און מיט א נייעם אימפעט.

פאליציי איז ווידער געשטעלט געווארען אויף די פיס און אהערצעכטען, בעת אנאבלאווע אין דער געגענד פון גאלקובעק האט מען זיך געשאפען אויף דער חברה.

פאליציי האט בעפוילען די באנדיטען, זיי זא־לען זיך אונטערגעבען, אבער זיי האבען דער־אויף געענטפערט מיט א שיסעריי.

פאליציי האט אויך אנגעהויבען צו שיסען.

דער רעזולטאט דערפון איז געווען, אז אויפ׳ן ארט איז געבליבען ליגען א טויטער דער הויפט-אנ־פיהרער פון דער באנדע, מאריאן גאליאט די איבעריגע זענען אנטלאפען.

עס האט ביי זיי אפגענומען די הענד

פון אייז בליק פון דעם טעלעפאט, פראפ. מעסינג

(א) נעכטען איז אויף פאלודניאווא גאס אויס געבראכען א העפטיג געשלעג צווישען די צוויי גאסען-שטייערס: יצחק קויפמאן (קאמיענגא 6) און שמואל קאפעל (פון וואלבארסקא 32).

די סיבה איז געווען — קאנקורענץ: עפעס איי־נער האט אפגעשלאגען ביים צווייטען א קונה, האט דער צווייטער געוואלט „אויסשלאגען" דעם היזק.

דער „דועל" איז אנגעגאנגע׳ן אויף א שטעקען און אנ׳אייזערנעם דרענגעל, און עס האט געקאנט דערגיין צו א גאר געהויבענע קאפ-שפאלטונג...

האט זיך גראד געמאכט אז ס׳איז פערביי־געגאנגען דער בעקאנטע טעלעפאט פראפ. מעסינג. ער האט גארנישט געטון, נאר בלויז א קוק געטון אויף די „קעמפער" — זיינען ביי זיי די הענד ווי געליימט געווארען און אהן שום יויע׳ שטאנז האט מען ביידע צוגענומען די תכסיסי מלחמה.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 17-183

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווקלאדקעס און פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארטעלען א. או ח.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג !

סערזשאנט X

אין די הויפט-ראלען:

Iwan Mozżuchin

און Suzi Vernon

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

געוועזענער רייכער יודישער פאבריקאנט

ווערט איז האטעל דערקענט פון זייז פערפירהרטער פאבריק-מעדעל

דער פאבריקאנט איז איצט אנ׳ארימער אגענט פון א טיי-פירמע און דאס פאבריק-מעדעל איז א רייכע עלעגאנטע פראנקפורטער דאמע

א טשיקאווע געשיכטע, וואס ווערט איצט דערצעהלט אין די לאדזער סוחרישע קרייזען און קאפעען

אין די סוחרישע קרייזען און אין די קאפעען, דערצעהלט מען איצט א העכסט-שפאנענדע געשיכטע, וועלכע וואלט געווען א פייגער סיזשעט פאר א דראמע, און איז אבער ליידער הונדערט פראצענט אמת.

די מעשה דערצעהלט זיך אזוי:

פאר דער מלחמה איז אין לאדז געווען באקאנט א גרויסער יודישער פאבריקאנט (דעם נאמען קענען מיר צוליב פערשטענדליכע טעמים נישט אנגעבען).

געקומען קיין לאדז איז ער מיט אנ׳ערך 50 יאהר צוריק, ווען ער האט אנגעהויבען גאר קליין. ער איז אליין געשטאנען ביי דער שטראמע. די קעטען האט ער ארויסגעגעבען דייטשע וועבער קיין זובארדז. די רויהע סחורה פלעגט ער אליין אפטראגען אין דער אפרעטור. — איז געווען זעהר שפארזאם. ס׳געשעפט האט ער געהאט אין א קליין שטיבעל, און היות ווי ער איז אליין געווען א גוטער פאכמאן, א גוטער מוסטער-צייכנער און מא-ניפולאנט, האט ער ארויסגעבראכט א זעהר גוטע קוואליטעט סחורה, און די שענסטע מוסטערען. צוליב זיין שפארזאמקייט, האט ער בעוויזען צו קאנקורירען מיט גרעסערע פאבריקאנטען. די סחורה האט מען געריסען פון די הענד, אזוי, אז ער איז געגאנגען הלוך וגדול.

ס׳האט גארנישט לאנג געדויערט, און די סחורה איז געווארען א „מארקע". פון גאנץ רוס-לאנד זענען געקומען די גרעסטע סוחרים, וועלכע האבען איהם געגעבען געלד פאראויס. מיט יעדען טאג איז דער פערמעגען געוואקסען. ס׳געשעפט האט זיך כסדר פערגרעסערט. האט אפגעקויפט א מעכאנישע פאבריק. אין עטליכע יאהר ארום א צווייטע פאבריק. אין געשעפט האבען געארבייט אנגעשטעלטע, בוכהאלטערס און דירעקטארען. דער אלטער איז ארומגעפאהרען אין זיינע אייגענע קאטשען. דאס מזל האט איהם צוגעשפילט, און די פירמע האט מיט דער צייט פערנומען א גאר בכבודיגען ארט אין דער לאדזער טעקסטיל-אינ-דוסטריע.

די וואוינונג האט ער איינגעארדענט אזוי ווי ס׳פאסט פאר א יוד א נגיד — אין רייכטום און אין לוקסוס. הגם קיין גרויסער בעל-צדקה איז ער נישט געווען, איז דאס הויז פארט געווען א „יודי-שע מלוכה" מיט דינער און לאקייען. די קינדער זענען געבאדען געווארען אין מילך און אין האניג, נישט איין יודישע מאמע האט זיך געוואונשען אין דעם גביר׳ס שאדען...

אין געשעפט האבען אויך געארבייט די דריי זוהן. הגם קיין גרויסע קעפ-מענשען זענען זיי נישט געווען, האבען זיי דאך פערנומען דירעקטאר-אמ-טען. איינער פון זיי, משה, אדער ווי מ׳האט איהם שפעטער גערופען: מאניע מיעטשיסלאוויע, איז גע-ווען זעהר שטרענג צו די אנגעשטעלטע. פאר׳ן מינדסטען חטא, האט ער געקינדיגט דעם פאסטען. די בעאמטע האבען דעריבער טאקע געציטערט פאר איהם ווי פאר׳ן מלאך-המות.

דער פאן מיעטשיסלאוו, נאך א יונגער, שעה-גער בחור, וועלכער האט זיך געקליידט לויטן לעצ-טען מאדע - זשורנאל, האט געהאט א „שוואכקייט" צו די פאבריק-מעדלעך. אויף וועלכען מעדעל ער האט „געווארפען אנ׳אויג", האט ער איהר גלייך געשטעלט א ברירה: אדער זי גיט זיך איהם אפ, אדער ער שטעמפעלט איהר אפ דאס פאבריקס-ביכעל.

צווישען אנדערע, האט ער געווארפען אנ׳-אויג אויף דער יונגער, שעהנער פאנגע דארקע, וועלכע האט געארבייט אין דער פאבריק אלס אי-בערציהערין" (די עלטסטע פון די שטאפערינס).

דארקע איז געווען א שווארץ, בע׳חנ׳ט מע-דעל, מיט גרויסע שווארצע אויגען, א קאפ געלאק-טע האהר און צוויי שירות ווייסע ציינער אזוי, אז די רייזענדער און די פאבריק-מייסטער זענען נאך איהר געווען די כפרה.

דער פאן מיעטשיסלאוו האט „געווארפען אנ׳-אויג" אויף דער שעהנער דארקע. טאג-טעגליך פלעגט ער זי אפווארטען פאר דער פאבריק און כסדר איהר געמאכט „פארשלאגען". דארקע, הגם זי איז געווען אנ׳ארים מעדעל, ד׳האט זי דעם „יונ-גען׳ס" פארשלאגען אפגעווארפען. נישט קוקענדיג דערויף, וואס דאס האט זי געדראהט צו פערלירען די ארבייט.

דער פאן מיעטשיסלאוו האט אבער זיינע „פלענער" נישט אויפגעגעבען. ער האט אזוי לאנג געלאקערט אויף זיין קרבן, ביז ער האט זי גע-פאנגען.

פלוצלונג האט דארקע אויפגעהערט צו קו-מען צו דער ארבייט. מ׳האט זי געזעהען אין דער גאס שפאצירען אין די שעהנסטע קליידער, און ווי מ׳האט זיך שפעטער דערוואוסט, איז דארקע גע-ווארען דעם פאן מיעטשיסלאוו׳ס געליבטע.

ס׳זענען אוועק עטליכע חדשים, און מ׳האט זיך דערוואוסט א שרעקליכען סוד: די פאנגע דארקע איז אין „אנדערע אומשטענדען", און אז דארקע האט פאר איהם אנטדעקט דעם סוד, האט ער איהר געמאכט א ווילדען סקאנדאל, אז זי וויל איהם שאנטאזשירען. ס׳איז געקומען אזוי ווייט, אז ווען דארקע, שוין אין די הויכע חדשים, איז אמאל גע-קומען אין געשעפט אריין, האט ער די דינער גע-הייסען זי ארונטערווארפען פון די טרעפען.

וואס ס׳איז געווארען מיט דער פאנגע דארקע, האט קיינער נישט געוואוסט — זי איז אנט-קומען געווארען פון לאדז, ווי אין וואסער אריין.

ס׳איז אוועק א יאהר נאך א יאהר, דער פאן מיעטשיסלאוו האט חתונה-געהאט מיט א מעדעל פון דייטשלאנד. האט געהאט קינדער, און אינ-גאנצען פערגעסען אין דער פאנגע דארקע.

דערווייל איז אויסגעבראכען די וועלט-מלחמה.

ווען די דייטשע אקופאציע-מאכט איז געקומען רעק-ווירירען די סחורה, האט דער אלטער פון אויפ-רעגונג בעקומען א הארץ-שלאג און געשטארבען.

מיט׳ן אלטענס טויט, האבען די געשעפטען גענומען געהען מיט דער פוטער ארא. די סחורה האט די קריגס-רויהשטאפשטעלע רעקווירירט. די יורשים האבען זיך גענומען ארומרייסען צוליב דער ירושה. די פאבריקען זענען פערקויפט גע-ווארען בחצי-חנם, פון געלד איז געווארען בלאטע. ס׳האט גארנישט לאנג געדויערט, און פון גאנצען פערמעגען איז געווארען א בארג אש.

מיט וואס פערנעהמט זיך איצט דער פאן מיעטשיסלאוו? ער איז אנ׳אגענט פון א טיי-פירמע. ער געהט ארום צו בעקאנטע און נעמט אויף בע-שטעלונגען אויף שעכטלען טיי „נא ראטי", און שפעטער געהט ער איינקאסירען די ראטעס — מיט דעם פערנעהמט זיך איצט דער פאן מיעטשיסלאוו.

די פערגאנגענע וואך האט איהם א בעקאנטער פראפאזירט א קונדע — א רייכע דאמע, וואס וואוינט זייט עטליכע וואכען אין איינעם פון די גרעסטע לאדזער האטעלען.

דער פאן מיעטשיסלאוו איז אוועק אויפ׳ן אנגעוויזענעם אדרעס, און ווען ער איז אריין אין דעם עלעגאנטען האטעל-צימער, איז ער אוועק-געפאלען אין חלשות. ס׳איז זיך צוזאמענגעלאפען די האטעל-דינערשאפט, מ׳האט איהם קוים אפגע-מינטערט, און אז ער איז געקומען צו זיך, און ער האט דער רייכער דאמע ערקלערט, ווער ער איז, איז די דאמע געפאלען אין חלשות — די רייכע, עלעגאנטע דאמע איז געווען, נישט קיין אנדערע, ווי די פאנגע דארקע.

ווי ס׳האט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט, וואוינט די פאנגע דארקע שוין עטליכע צוואנציג יאהר אין פראנקפורט. זי פיהרט א גרויס געשעפט, איז א בעזיצערין פון א סך הייזער. איצט איז זי צוזאמען מיט איהר מאן געקומען אין א געשעפט-ליכען ענין קיין ווארשא, און אויף עטליכע טעג געקומען אין איהר היים-שטאט, לאדז, זיך זעהען מיט פריינד און קרובים.

— וואס איז מיט דעם קינד? — האט דער פאן מיעטשיסלאוו קוים ארויסגעשטאמעלט.

— דאס קינד איז געבוירען געווארען טויט, און מיט מיין מאן האב איך קיין קינדער נישט, — האט איהם די פרוי דערצעהלט.

די טצענע האט בייגעוואוינט איהר מאן, וועלכער האט אגב געוואוסט פון דער גאנצער מעשה, מחמת זי האט איהם פריהער דערצעהלט בפרטיות וועגען דעם פאן מיעטשיסלאוו.

דער פאן מיעטשיסלאוו האט דער פרוי איבערגעגעבען זיין טרויעריגע לאגע, אז ער געהט ממש אויס מיט ווייב און קינדער פון הונגער און א ליאדע טאג וועט ער ארויסגעווארפען ווערען פון דער דירה, און מיט טרעהרען אין די אויגען האט ער געבעטען, זי זאל איהם מיט וואס ס׳איז ארויסהעלפען.

די פרוי איז אבער הארט און גרויזאם צו איהר פערפיהרער. זי האט אפילו אנגעזאגט די דינער, זיי זאלען דעם שלעפער נישט צולאזען צו איהר.

ווען עטליכע בעקאנטע זענען די טעג צו איהר אריין אין האטעל איבעררעדען זי, האט זי מיט א שמייכעלע געענטפערט:

איך בין נישט קיין גרויזאמע ווי איך דאכט זיך אויס. איך וועל נישט אוועקפאהרען, אז איך זאל איהם נישט איבערלאזען א שעהן לעבט-געלד, נאר פריהער מוז איך מיך קיהלען פאר מיין שאנדע.

מיט א טאג שפעטער איז זי אוועק פון לאדז, און זי האט טאקע איהר ווארט געהאלטען: זי האט איהם צוגעשיקט א בריוועלע מיט 1.000 דייטשע רייכס-מארק. דאס בריוועלע האט זי פער-ענדיגט מיט די ווערטער:

„אויף ווידערזעהען מיין אומגליקליכער ה׳ מיעטשיסלאוו".

די געשיכטע ווערט איצט דערצעהלט אין די סוחרישע קרייזען און אין אלע קאפעען.

—אב

מארגען — די פארלעזונג פון בעריהמטען געלעהרטען פראפ. דר. פישל שניאורסאן

מארגען, דינסטאג, 9 אווענד קומט פאר אין זאל פון „פילהארמאניע" די איין-און-איינציגע פאר-לעזונג פון בעריהמטען יודישען געלעהרטען און שריפטשטעלער פראפ. שניאורסאן א.ד.ט. „די בע-דייטונג פון נאכט - חלומות און זייער ווירקונג אין לעבען".

די טעזען פון דער דאזיגער אינטערעסאנטער פארלעזונג זענען: 1) די געהיימע כוחות פון שלאף און זייער שייכות צו חלומות, 2) פונוואנען נעמען זיך חלומות?, 3) די דריי ביזאיציגע ענטפערס פון דער יודישער און וועלטליכער וויסענשאפט, 4) דער נייער ענטפער פון „מענש - וויסענשאפט", 5) צי דריקען חלומות אויס גפיהלען אדער וואונ-שען?, 6) וואס איז די בעדייטונג פון אנגסט- און שרעק-חלומות?, 7) דער אפענער און בעהאלטענער אינהאלט פון חלומות, 8) די ענטפלעקונג פון אינ-טימען לעבען אין חלומות, 9) צי האבען חלומות — און וועלכע א נביאישע קראפט? — 10) די ווירקונג פון חלימות אין לעבען, 11) ווי אזוי דארף יעדער פערשטעהען זיינע חלומות? —

נאך דער פארלעזונג — וועט דער לעקטאר ענטפערען אויף געשריבענע פראגען פון פובליקום.

60 פראטאקאלען

פאר עובר זיין אויף סאניטאר-פארשריפטען

(2) די סאניטאר-מאכט האט אין די לעצטע טעג אדורכגעפיהרט ליוסטראציעס אין אלע שפייז-געוועלבער אין יאטקעס און ס׳איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ווארשטען און מאסאראניעס זענען פערקויפט געווארען אהן פלאמבעס און אז אין איינינע פאלען זענען די ווארשטען געווען פער-פוילטע...

ווייטער איז, צוו. אנד., קאנסטאטירט גע-ווארען, אז אין א רייה געוועלבער איז די פוטער געווען געמישט מיט מארגארין.

עס זענען צונויפגעשטעלט געווארען 60 פראטאקאלען, און די שולדיגע ווערען צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

ר׳ איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישע פאמיליע-לעבען

(35

דאס חסידישע יונגעל מרדכי׳לע קריינין איז געקומען אין דער גרויסער שטאט, פרעמד און עלענד. קיין שום קרוב און קיין שום בעקאנטע. ער האט אפילו נישט געהאט ביי וועמען די ערש-טע נאכט איבערצונעכטיגען, ביי וועמען דאס ערש-טע מאהלצייט אפצועסען. דער ווילען פון דעם יונגעל צו בילדונג האט איבערגעקעמפט אלע שווע-ריגקייטען און אלע צרות. זיצענדיג גאנצע נעכט אויפ׳ן וואקזאל האט מרדכי געהאלטען פאר זיך ביכער און זיך געלערענט, ער האט אויפגעריסען די אויגען, וועלכע האבען זיך געקלעפט, און גע-לערנט. און פערשטעהט זיך, אז אין ערגעץ פעה-לען נישט קיין היענעס, וואס לויערען אויף די נשמות פון עלענדע, אויף נשמות פון בלאנדזשענ-דע. מרדכי איז בעמערקט געווארען דורך מיסיא-נערען, וואס האבען געארבייט אין דער גרויסער שטאט און ווען איינער פון די דאזיגע לייט האט עטליכע מאל בעמערקט מרדכי׳ן אויפ׳ן וואקזאל, מיט זיין מידען אויסזעהען און זיין שרעקליכער לאגע, האט ער גלייך דערשמעקט א קרבן און איז צוגעטרעטען צו מרדכי׳ן.

— יונגעמאן, האט דער מיסיאנער אנגעהויבען מיט דעם העפליכסטען טאן, איך בעמערק איך שוין זייט עטליכע נעכט אין דער לאגע, איהר זעהט אויס, קוועלט זיך שטארק, איהר פייניגט זיך, וואלט איהר אפשר נישט געוואלט זאגען, וואס איך פעהלט און מיט וואס מ׳וואלט איך געקענט זיין בייהילפיג?

— איך בין אנ׳איינזאמער מענש, איך האב קיינעם נישט אין דער גרויסער שטאט, אבער פאר וואס האט איהר זיך פעראינטערעסירט מיט מיר?

— דערפאר, ווייל איך אינטערעסיר זיך בכלל מיט בלאנדזשענדע נשמות, מיט אזעלכע ווי איהר, איך ברענג זיי צו האפנונג און גלויבען, צו מוט און אויסלייזען און אויסלייטערען די נשמות.

מרדכי האט זיך דערשראקען און האט זיך אפגערוקט פון דעם פרעמדען.

— איך דארף גארנישט, איך דארף נישט קיינעמס הילף.

— אבער פארוואס יונגערמאן, איך וויל קיינעם נישט טון קיין שלעכטס, איך בין נישט אויסען אימיצען צו פערפיהרען ארער אפנארען, איך וויל איך באלד זאגען דעם גאנצען אמת. איך בין א מיסיאנער און איך וויל איך לערנען די לעהרע כין אמת׳ען גאט און פון אמת׳ער גאטהייט. מיר וועלען איך צו ... ברענגען. מיר וועלען

אבער איך געבען די געלעגענהייט פריי און אהן זארגען צו בעקענען זיך מיט אונזער לעהרע און דערנאך וועט איהר קענען פריי אויסוועהלען, מיר צווינגען קיינעם נישט, נאר מיר בעמיהען זיך צו איבערצייגען.

מרדכי האט זיך אריינגעלאזען אין א שמועס מיט דעם מיסיאנער, וואס מעהר זיי האבען גע-רעדט, אלס מעהר האט דער מיסיאנער זיך גע-ווארפען אויף זיין קרבן. דער מיסיאנער, וועלכער איז אליין געווען נישט קיין גראבער יונג, האט דערפיהלט דעם עילוי און דעם געוואלדיגען גוטען קאפ, און אזעלכע איז דאך, דאס בעסטע מאטעריאל פאר די דאזיגע נשמה-כאפער׳ס און ער האט שוין מרדכי׳ן נישט ארויסגעלאזען פון האנד.

קודם-כל האט ער דער מיסיאנער איהם פער-זעהען מיט אנ׳ארט צום שלאפען, א בעקוועמען ציכטיגען און שעהנעם ארט. מרדכי האט אויך גוט אפגעגעסען, אבער ער האט דאס נישט געהאל-טען אלס קאנטא דערויף, וואס ער וועט מוזען נאכקומען די פערלאנגען פונ׳ם מיסיאנער. מרדכי האט זיך נישט אפגעזאגט פון דער דיסקוסיע מיט די מיסיאנערען, פערקעהרט דער ענין איז פאר איהם געווארען שטארק אינטערעסאנט. קיין געלד האט ער פון זיי נישט גענומען, איבעריגענס, האבען די חברה-לייט אזוי ליכט נישט געגעבען, ער האט אבער בעהאט אנ׳אייגען ווינקעל, וואו צו עסען און וואו צו שלאפען און די הויפטזאך וואו זיך צו לערנען, און יעדען טאג איז געקומען צו איהם איינער פון די „פאטער׳ס" און מ׳יט איהם אנגעהויבען א דיסקוסיע וועגען יודענטום און קריס טענטום, וועגען אלטען און נייעם טעסטאמענט, וועגען גאט און משיח. מרדכי איז זעהר לייכט ביי-געקומען עטליכע פון די דאזיגע פרעדיגער׳ס און

פאטערס, אבער מיט דעם האט זיך דאס נישט געענדיגט. זיי האבען צו איהם געשיקט גרעסערע „קארפען-קעפ", אזעלכע, וועלכע האבען געקענט נישט ווייניגער לערנען ווי מרדכי און אין וועלט ליכער בילדונג זענען זיי איהם פיל איבערגעשטיגען.

מרדכי האט אבער זעהר פיל געגעסען פון דער צייט, ער האט זיך כסדר אלץ מעהר פערפולקומט אין זיין בילדונג און זיך געגרייט צו מאטורע. ער האט אבער נישט געוואוסט, ווי זיך צו בעהמען צו דעם דאזיגען ענין, און הגם ער אליין האט זיך פיל געלערנט, האט ער דאך געדארפט האב-בען, כאטש אויף א קורצער צייט א לעהרער, וועל-כער זאל איהם געבען פראקטישע אנווייזונגען. די מיסיאנערען האבען איהם טאקע פערזארגט מיט א לעהרער אויף די צייט, ווען ער זאל אפגעבען עקזאמען אויף מאטורע האט זיך דערנעהנטערט.

אין דער דאזיגער צייט, זיצענדיג כמעט אינגאנצען אין בילדען זיך, האט מרדכי גארנישט בעמערקט, אז ער איז פולשטענדיג פערפלאנטערט געווארען אין דער נעץ פון די מיסיאנערען, און אז ער וועט זיך שוין נישט קענען פון דארט א ארויספלאנטערן, און וואס ווייטער ס׳האט זיך דער-נעהנטערט די צייט, ווען מרדכי זאל אפגעבען זיין רייפקייטס-צייגניש, אלס מעהר האבען די מיסיאנערען אנגעהויבען צו פארערען ביי איהם, אז ער זאל איבערגעהן אין זייער לאגער. די ערש-טע צייטען האט מרדכי דאס געהאלטען פאר א נארישקייט, ווער קען איהם צווינגען דערצו? ווער קען דען האנדלען מיט זיין נשמה? ער מוז דאך דאס קודם כל אליין וועלען.

מרדכי האט אבער געהאט א גרויסען טעות.

(פארטזעצונג קו

עקזעקוציעס פאר קהלה-עטאט

וועלען נישט פארקומען אום שבת

(—) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט האט די קהלה-פערוואלטונג מיט א צייט צוריק זיך גע־ווענדעט צו דער לאדזער פינאנץ-קאמער וועגען דעם אדורכפיהרען די עקזעקוציעס פון נישט איינגע־צאהלטען קהלה-עטאט, ווי ס'ווערט פאר דאס גע־עקזעקוציר-געט.

בעכטען האט די קהלה-פערוואלטונג בעקומען א־ענטפער, אין וועלכע די פינאנץ-קאמער, איז מסכים מיט א רייה טעכנישע מאמענטען וועלכע זע־נען אנגעוויזען געווארען אין מעמאריאל פון דער קהלה-פערוואלטונג, בעזונדערס איז די פינאנץ־קאמער מסכים אז די עקזעקוציעס פון קהלה-עטאט-זאלען נישט פארקומען שבת, און יום-טוב. דאס איז חל אויפ'ן גאנצען געביט וואס די לאדזער פינאנץ־קאמער איז טעטיג.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט די קהלה־פערוואלטונג שוין אין דער נאהענטסטער צייט אוי־פערשיקען די שטייער-אמט דאס גאנצע מאטע־ריאל פון פערזענליכע קהלה-עטאט כדי אדורכצו־פיהרען די עקזעקוציעס.

זעלבסטמארד צום דריטען מאל

ווייל מ'איז זי חושד, אז זי איז בעגאנגען א מארד

(2) אנהויב יוני ה.ר. האט זיך אין לאדז געטומעלט מיט'ן מארד אויף פושעיאזד 42.

פאליציי האט דאן פערהאלטען די 23-יעה־ריגע פראסטיטוטקע לעאקאדיא יעדזשעיעשאק מיט'ן צונאמען „לאלא קיקיער", וועלכע מ'האט חושד געווען, אז דאס האט זי דערהרגעט דעם פאָ־טאגראפיסט ווילטשעווסקי.

ס'איז אבער פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין יענעם טאג ווען ס'איז בעגאנגען געווארען דער מארד איז „לאלא קיקיער" נישט געווען אין לאדז.

מען האט זי דעריבער ארויסגעלאזט אויף דער פריי, און זי האט זיך ווידער גענומען צו איהר טרויעריגען „פאך"...

איהרע קאלעגינס אבער, די פראסטיטוטקעס, האבען איהר געהאלטען אין איין דאקוטשען אז דאס האט זי דערמארדעט דעם פאטאגראפיסט און זיי זענען איהר אזוי דערגאנגען די יאהרען און אפ־געשלאגען פון איהר פערזענליכע „נעסט", אז דאס ארימע מיידעל איז געווען אויסער זיך פאר צרות און זיך צוויי מאל געפרובט צו נעהמען דאס לע־בען. מען האט זי אפגעראטעוועט און זי האט ווייטער געליטען.

נעכטען האט מען זי ווידער געפונען א פער־סמטע מיט סובלימאט — שוין צום דריטען מאל — אין טויער אויף זאכאדניע 72.

אין א שווערען צושטאנד האט מען זי אפגע־פיהרט אין שפיטאל.

דאס געבענטשטע קינסטלער-פאר

צו די אויפטריטען פון אזרא און עלמית אין סקאלא

אזרא און עלמית — דאס זענען נעמען, וואס פערקערפערען מיט זיך די אמתע יודישע טעאטער־קונסט. די „ווילנער טרופע" איז א בעווונדער בלאט אין דער געשיכטע פון יודיש טעאטער. דער דאזי־גער וואונדערבארער קונסט-היכל, איז אויסגעוואקסען געווארען אין ווילנע דורכ'ן עליום און מסירת־נפש פון יונגע יודישע טעאטער-פיאנערען אין די הונגערצייטען פון דער דייטשער אקופאציע און האט שפעטער פערשאפט כבוד דעם יודישען נאמען אין איראפע.

אזרא און עלמית געהערען צו די גרונד-שטיין־לייגער און די הויפט-קרעפטען פון ערשטען יודישען קינסטלערישען אנסאמבל-טעאטער. וואס האט גרופירט ארום זיך מענשען מיט אידעאלער בע־ציהונג צום טעאטער, וועלכע האבען זיך אפגעגע־בען מיט גאנצען ברען פון זייער נשמה פאר דער הייליגער קונסט-עבודה, וואס איז געגאנגען אין די דרך סטאניסלאווסקי אנגעמערקטע דרכים פון רעא־ליסטישען קונסט-טעאטער און האט אויסגעלייזט און געגעבען א כמעט-אלען תיקון א רייה ווערק פון פרץ, אש, קאברין, באמבערג, הירשביין, נאך פרץ הירשבייגען מיט זיין טרופע, איז עס געווען דער ערשטער אנגעשטער יודישער טעאטער-פרוב.

פיל אינטערעסאנטע פרטים דערציילען די קינ־סטלער וועגען זייערע לעצטע דערפאלגרייכע גאסט־שפילען אין דער שווייץ און האלאנד, אין לוצערן זענען גלחים ספעציעל צוגעקומען בעגריסען די קינסטלער און אויסדריקען זייער גרויסע אנערקע־נונג פאר דעם שטארקען רעליגיעזען עקסטאז וועל־כען די ארטיסטען האבען געבראכט צום אויס־דרוק אין פרצ'ס „מקובלים", „די גאלדענע קייט" די דאזיגע קאטוילישע גייסטליכע האבען בשום אופן נישט געוואלט גלויבען אז די יודישע קינסטלער זענען נישט קיין יראי-שמים, קיין שטארק-גלוי־ביגע יודען. מיט א קאלאסאלען ערפאלג זענען דורכ־געגאנגען זייערע אויפטריטען אין האלאנד, דייטש־לאנד, אין פיל ערטער זענען די קינסטלער אויפגע־טראטען פאר א כמעט אויסשליסליך-קריסטליכען עולם. אין דער איראפעאישער פרעסע געפינען מיר בעגייסטערטע רעצענזיעס וועגען די הויך-קינסטלע־רישע לייסטונגען פון אזרא און עלמית.

אויך ביי אונז וועט מען דערווארט מיט גרויס אינטערעס די אויפטריטען פון אזרא און עלמית פון די ביידע קינסטלער, וועלכע האבען זיך פער־שאפט א וועלט-נאמען דורך זייער דינסט דער ריינער יודישער קונסט.

מארסעל פרוסט

(ענדע פון 3-טע זייט).

און שפ נעגדע אקציע. איהם שטויסט אפ דאס דא־זיגע ריזיגע ווערק. און דאך איז אין דער וועלט־ליטעראטור פערהאן ווינציג ווערק, וואס האבען אויף אזא געניאלען און אייגענטימליכען אופן אפ־געשפיגעלט דעם ווירוואר פון אונזער מאדערנעם לעבען. קיין שום ווערק איז ביז איצט נישט אומ־שטאנד געווען צו געבען די סינטעזע פון היינטי־גען מענשען, וואס זוכט און לעכצט נאך א נ'אמת ווארט, בעת גאר אפט געגעצט ער פון לאנגווייליג־קייט און פוסטקייט, וואס נעהמט זיך על פי רוב פון נישט דערגעהן דעם ווירקליכען תוך פון לע־בען. פרוסט האט דאס אויך א געניאלען אופן גע־ראווווט צו טון.

און דא קומען מיר צו דער גרעסטער איי־גענארטיגקייט פון פרוסטנס מאנומענטאל ווערק: צו דער העכסטער פעראיגערליכונג פון דאס געשעהענע צו דער פאנטאסטישער, קיינמאל נישט זאט ווערענ־דיגער פעראיגערליכונג.

עס מוז אבער אויך אנגעמערקט ווערען, אז פרוסטנס ווערק ליידט פון א געוויסער איינזייטיג־קייט. פרוסט האט בלויז אויפגעפאסט א טייל פון דער גויס פון אונזער יאהרהונדערט: ער איז פונ־דעסטוועגען נישט אריינגעדרונגען אין דער מענש־ליכער פיין, וואס וואקסט ארויס פון זייערע סא־ציאלע און טעכנישע בעדינגונגען. איהם האט גע־פעהלט דער חוש און די פערשטענדניש פאר דעם אומגעהויערען קאמף צווישען דערדריקער און אונ־טערדריקטע, וואס לייגט ארויף א בעזונדערן, איי־גענארטיגען חותם אויף אונזער גאנץ לעבען. די „פערלוירענע" און „ווידערגעפונענע" צייט פון דיכ־טער געהט פערביי דעם דאזיגען גיגאנטישען קאמף. דאס פערקלענערט אבער בשום אופן נישט די קא־לאסאלע בעדייטונג פון מארסעל פרוסט, וועלכער וועט פערבלייבען דאס וואונדער פון אונזער מא־דערנער פראזע.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוונד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

טעאטער „סקאלא"
שרודמיעסקא 15, טעל. 232-33

מיטוואך, דעם 7-טן דעצעמבער
פינקטליך 9 אוונט

נאר איינאיינציגער
גאסטשפיל
פון די בעקאנטע ארטיסטען

סאניא
עלמית
אלעקסאנדער
אזרא

גרינדער און הויפט-שוישפילער פון דער אריגינעלער
„ווילנער טרופע"

1) דריי מתנות — דראמאטיזירטע פאלקס-לעגענדע פון י. ל. פרץ
2) דער משוגענער בטלן — לויט י. ל. פרץ
3) גרינע פעלדער — קאמעדיע פון פרץ הירשביין

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער „סקאלא"

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 5-טן דעצעמבער 1932

11,40 טעגליכער פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 11,58 צייט-סיגנאל 12,10 גראמאפאן-פליטען. 1,20 מעטעאראלאגי־שער קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוני־קאט. 3,25 קאמוניקאציע-איבערזיכט. 3,30 גראַ־מאפאן-פליטען. 4,25 לעקציע פראנצויזיש. 4,40 רעפעראט. 5,00 קאנצערט. 6,00 מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן. 7,30 אודיציע. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8.00 אפע־רע, ראדיא-פרעסע, ספארט בעריכט. 10,05 פאסט. 10,20 גראמאפאן-פליטען. 10,55 מעטעאראלאגי־שער קאמוניקאט. 11,00 טאנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

7,55 בערלין - טר. פון דער פילהארמאניע 8,00 בעלגראד — אפערע. 8,00 שטוטגארט — סימפאנישער קאנצערט. 8,00 לייפציג — סימפאני־שער קאנצערט. 8,05 מינכען — סימפאנישער קאנצערט. 8,05 וויען — סימפאנישער קאנצערט. 8,30 בערן — אפערע. 9,00 פאריז — אפערע. 10,00 לאנדאן — קאנצערט. 10,50 קאפענהאגען — אפערע.

דער „אראראט"

הויבט אן פרייטאג צו שפילען אין לאדז אין יודישען „קאמעראל טעאטער"

היינטיגען פרייטאג קומט פאר די פרעמיערע פון דעם נייעם פראגראם א. נ. „אין פינטשטער טאגט שוין".

מיט דעם דאזיגען פראגראם איז דער „אראראט" צוריקגעקומען פון ווארשא, וואו ער האט געשפילט העכער 3 חדשים מיט א זעהר גרויסען דערפאלג.

דער „אראראט" האט אין ווארשא געהאט א גלענצענדע פרעסע, וואס האט פערשפרייט זיין רוהם ווייט איבער די גרעניצען פון לאנד.

אין לאדז וועט זיך דער „אראראט" פרעזענ־טירען אין זיין נייער פארמאציע, ד. ה. מיט דעם אויסגעצייכנטען אנסאמבל, וואס האט זיך ערשט־קלאסיג פערראקאמענדירט אין דער הויפט-שטאט.

עס איז זיכער, אז אויך אין זיין היים-שטאט, לאדז וועט דער לאדזער „אראראט" האבען דעם געהעריגען ערפאלג.

קאנסום צו די בעפארשטעהענדע חגאות

די ימים טובים דערנעהנטערן זיך מיט שנעלע טריט. די דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאט ווארען-הויז קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, ראקאטשינער 54, וואס שטעהט אויף דער וואך פון די אינטערעסען פון איהרע קאנסו־מענטען, ארדענט איין א ביליגע וואך פון גע־שענקען, וואס בעשטעהט פון טיש-בעדעק, איבער־ציג, דאמען, הערען און קינדער-וועש אין א גרוי־סען אויסוואהל פון דער העכסטער קוואליטעט זאָווי שקארפעטען, שטרימף, טאשענטיכלעך אין די ניי־עסטע מוסטערן. הויפטזעכליך און איז א גוט פראק־טיש געשאנק אויף די חגאות פולאווערס און סווי־טערס, וואס געפינט זיך אויף לאגער אין א גרוי־סען אסארטימענט, וואלענע און זיידענע. שערצען פערקויפט דער קאנסום צו אונגעוועהנליך ביליגע פרייזען. דער קאנסום עמפפעהלט אויך רעשטלעך, בראק, סעקונדא און די ווידזעווער אויסארבייטונ־גען מארקע אקא, וואס ווערט פערקויפט ווערען צו בעגניע פאבריקס-פרייזען.

דער קאנסום שיקט אוועק פעקלעך נאך רוסלאנד. אלוא אלע איילען אין קאנסום.

פון יודישן טעאטער אין „סקאלא"

היינט מאנטאג, 9 אוונד, ווערט געשפילט די מוזיקאלישע קאמעדיע „דער געקויפטער חתן". אין די הויפטראלען טרעטען אויף די בעליבטע סוברעטען רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין.

אין די פוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער: היינט — „דזשים און דזשיל".

קאמעראל-טעאטער: היינט צום לעצטען מאל — „הצו האו".

פאפולארני טעאטער: היינט — „לערי שיק".

יודיש טעאטער
סקאלא
שרודמיעסקא 15, טעל. 232-33

די בעליבטע סוברעטין
רעגינא צוקער
דער בעריהמטער ארטיסט
הערמאן פעניגשטיין
צוזאמען מיט'ן גאנצן אויסגעצייכנטען אנסאמבל.

היינט, מאנטאג, 9 אוונד
1-טע פאפולערע פארשט.
פרייזען פון 60 גר. ביז 2 זל.
די הערליכע מוזיקאלישע קאמעדיע אין 3 אקטן
דער געקויפטער חתן
מיט רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין אין דער הויפט-ראלען.

מארגן, דינסטאג, 9 אוונד
צום לעצטען מאל די קאמישע אפערעטע
די רביצין פון בראדוויי

בילעטען אין קאסע פון סקאלא-טעאטער

יעדער ליבהאבער פון שעהנער קונסט
דארף בעזוכען די
בילדער-אויסשטעלונג
פון בעריהמטען קונסט-מאלער
יעקב ראטבוים
אין לאקאל פון „בני ברית"
פיעטריקאווער 90.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32
נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אוונד. זונטאג פון 9–11 בייטאג.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר
אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאר 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצער-שרושער 17 פון 11–2.
אין כעלמי פון 8–9 פריה.

Tak powinno być i tak też będzie w roku

1933

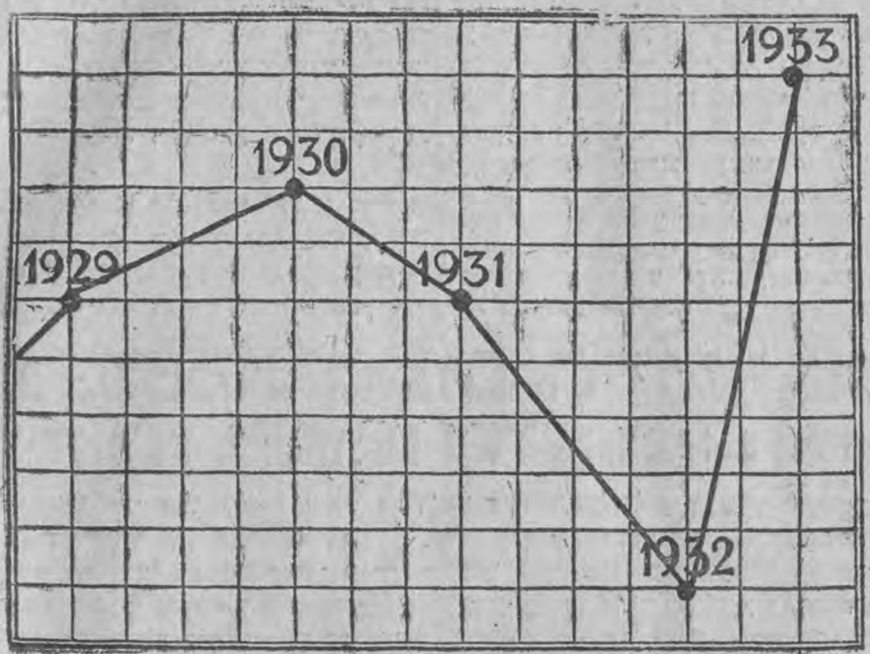

o ile W. Pan powierzy swą reklamę

Akwizycji Ogłoszeń FUCHSA

Piotrkowska 50, tel. 121-36.

שייטלעך

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע

ביי לערש, סקווערא 15.

ENGLISH

פארענגער און פארטא־געשיטעגע. קאנווערס־ציע, ליטעראטור ערטיילט א פעהיגער פע־דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

Dr. med. **Haltrecht**

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטרקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אוונט. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל־בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען־קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער־קאן און עס פאלט אראפ אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גאנצע היילבאנדאושען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע־האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירעווינד בעוויזען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר־ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט היילגארטעטען און אפא־ראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט־פוס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבע־דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס־פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארענטש, פראפ. ד"ר י. מאריש־לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען־קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אוים מיין בעסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפא־פארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פראנט, פארטער, פאר בעפרייען מיך פון א שווערער פערעלטערטער ברוך־קראנקהייט, אויף וועל־כער כ'האב געליטען זייט א סך יאהרען.

אלתר משה העשעס.

רב פון אפאטאוו, ראדאמסקער קרייז.

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne
Inż. Chem. **F. SZAC**
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
¡Ceny znżone.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל־בעארבייטונגען
שלאסעריי־ארבייטען
מאשינען־טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיענגא 5
2־טער הויף, לעצטע אפיצינע 2־טער שטאק.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

עס ווערט געזוכט א ריכטעוואר צו גאלאנ־טעריע־ארבייט זאפארט ביים קאמאשען־שטעפער ווינפעלד, זשעראמסקיעגא 34. 5068

ס'איז נויטיג א אקרענטקע־גייהעריך ביי גאלדקראנץ, פיעטריקאווער 59. 5074

Oryginalny

8־טוגג, ביוראס!

אמעריקאנער ביכער

וואו: בוכהאלטעריע־הילפס־ביכער פון

1.15 זל.

znak fabr.

NIEMEŃSKA FABRYKA Grodno

(בעשאנקען מוז א גאלדענעם מעדאל)

Sklep w Łodzi, Piotrkowska 49
telefon 106-33.

איבערצוגעבען פון זאפארט א בויד אין בעסטען צענטרום אין דאבראניצקי'ס האלע. אפערטען אונטער „צענטרום" אין אדמ. פון דער צייטונג.

יעדער איינציגער

האט זיך אי־בערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה־מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72

Dr. med

REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל־ארצט פאר מענער־שוועכע־בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אוונט.
זונטאג און יום־טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. JÓZEF SZEPS

אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאל־ארצט פאר לעבער, דארם און שטאף־וועקסעל־קראנקהייטען
Piłsudskiego 36 (וואכאדניא) טעל. 224-13
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונט.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקה. מענער־שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אווענד, זונטאג פון 9–1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי

לאדז, אלט־שטאט 12.

חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען־קלוב אין פוילען

אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט־ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.

קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער־פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.

אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט־באנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

לעטשניצע

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען, ד"ר גאלדשטיין־פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראַ־קאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשא־נער, ד"ר ווינבערג, ד"ר סטופעל, צאהן־ארצט גראדזיענטשיק־קאראשיאווא ווי אויך וויזיטע אין שטאט, רענטגען־בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

צו אלע פאליסען־בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בע־קומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען וועגען אלע ערט אינפארמאציעס. וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9–11 צום אסעקוראציע־אינספעקטאר

ה. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.

בעמערקונג: איך נעהם אויך אן אסעקו־ראציע פאר פייער און גנבות אויף וואוינונגען־לאגערן, אויטא'ס און שויפענסטער.
4946

„SANATO"

בירורגיש־וועכנעריז־אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1־טע און 2־טע קלאס

גינעקאלאגיש־וועכנעריז־אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער. ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע רייטלער־סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2־טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען

200 זל.

אופערציעס איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אבטיילונגען ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט־קראנקה, און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא־לאגישע און נערוועו־קראנקהייטען.

קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט כאסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט־אן א פרוי־דאקטאר גאר קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

אנאנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה			
פאר'ן טעקסט—18 גר. פריימאג און ערב־יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען			
אין טעקסט—40	„ „ „	60– „ „ „	4 „
זאכ'ן טעקסט—12	„ „ „	18– „ „ „	8 „

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס־פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טאר מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט־ווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.